

קונטרס
יקרא דמלכא
המבואר

מכבוד קדושת מרן
בעל היקרא דמלכא זי"ע
עם ביאור משולב על דברי קדשו
בהוספת ציונים והערות

ירה האיתנים

מכון
"מעיינות הרים"
זוועהיל

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הביאור נערך לפי הבנתנו הדלה, ואין בדברים משום הכרח שזו היתה כונת קדשו,
וכל המטרה היא רק לקרב הדברים שיהיו מבוארים לעיני הלומדים,
ואדרבה נשמח אם תודיעונו על כל טעות או הבנה אחרת.

נדבת ידידנו החשוב
הרב מרדכי קליין שליט"א
לרגל שמחת אירוסיו בנו
המסור בלו"נ למען מכון 'מעיינות הרים'
הבה"ח יצחק שיחי'
בשעטו"מ
לזכות החתן יצחק בן שפרינצא והכלה נחמה בת בתיה

מכון
"מעיינות הרים"
זוועהיל

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נערך ע"י הרה"ג ר' אברהם זילבר שליט"א
בן מורנו ראש הישיבה שליט"א

כל הזכויות שמורות למכון "מעיינות הרים"
להוצאת ספרי הצה"ק לבית זלאטשוב – זוועהיל
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' האדמו"ר רבי שלמה מזוועהיל, בית ישראל
ת.ד. 5088 ירושלים 91050
טל: 052-7646061 פקס: 02-5326464
דוא"ל 5326464@gmail.com

ירח האיתנים

תשי"ב ב' דר"ה

וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ד' אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה. כי לעתיד יתגלה הדעת ומלאה הארץ דעה, וכל העמים ידעו את ה', ואז אף שכולם יכירו את רבונם ויעבדוהו שכם אחד, בכל זאת יאמרו זה תמיד ולא ישתנה לעולם ועד, ה' אלקי ישראל מלך, כמו שמושה ביקש (שמות לג, טו) ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על

❖ ביאורים ❖

מולו הוא חברו. וכן הידיעה וההכרה הברורה והשלימה בגדר טביעות עין כביכול ביוצר כל העולמים שהוא עשנו ולו אנחנו, קשה מאד להשיג כאן בעולם הזה בשלימות הגמורה, אבל לעתיד לבא יכירו כולם וידעו בידיעה ברורה ופשוטה שזה אלקינו קוינו לו ויושיענו. ובאותה שעה לא רק עם ישראל יכירו כח מלכותו, אלא גם כל יושבי תבל וכל העמים ידעו את ה'. ואז, אף שכולם יכירו את רבונם ויעבדוהו שכם אחד, בכל זאת עדיין ישאר מעלה לעם ישראל שידעו והכירו אותו ראשונים, כי קדושתו יתברך תמשיך להתייחס רק אלינו בדרגת 'אלקי ישראל' ולא אלקי האומות. כי יאמרו זה תמיד ולא ישתנה לעולם ועד. ולכך הדגיש מסדר התפילה, דגם בשעה שיידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, תהיה הידיעה בלשון 'ה' אלקי ישראל מלך' ולא אלקי האומות, כמו שמושה ביקש מהקב"ה בעת רצון כשנמחל חטא העגל (שמות לג, טו), ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על

יש לבאר את לשון התפילה, 'וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ד' אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה'. ויש כאן כמה כפילויות בלשון שיש לעמוד עליהם, מה החילוק בין 'פעול', ובין 'יצור', לבין מעלת 'כל אשר נשמה באפו'. גם למה אמר דוקא בלשון 'וידע' ולא בלשון אחר. ויש לבאר בזה על פי הנודע מפי חכמים וסופרים, כי רק לעתיד לבא יתגלה בחינת הדעת השלימה, וכמו שנרמז בכתוב (ישעיהו יב, ט), 'לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי פי מלאה הארץ דעה את ה' פמים לים מקסים'. והכונה בזה, כי בחינת הדעת מרמזת תמיד על הידיעה וההכרה השלימה והברורה בלי שום פקפוק, כמו למשל כאשר אדם רואה פני חברו, הרי הוא יודע בידיעה ברורה שהאיש העומד לנגדו הוא חברו, אף שאין לו סימנים מדוייקים להסביר במה הוא יודע שהאיש הזה הוא באמת חברו, מ"מ יש לו טביעות עין והכרה פשוטה שזה האדם העומד

פני האדמה, ולא להשרות השכינה רק על ישראל וניתן לו (נכנס ז).

כי המלאכים אמרו מה אנוש (ז"ר ט, ו), ופגמו במעשה הבריאה, וע"י בני שגילו מלכותו וממשלתו בכל נתעלה הבריאה על ידם, היינו כל העולמות אבי"ע, כי פעול ויצור ונשמה מרומז עשי' יצירה ובריאה (סידור קול יעקב), והמלאכים מעולם היצירה ומקור נשמת ישראל מהבריאה (ע"מ שער ט פ"ג), וכל אחד מתקן עד שורשו, ובנ"י שהם ממקום יותר גבוה

❁ ביאורים ❁

השתלשלות העולמות. כי ידוע שסדר ההשתלשלות מלמעלה למטה הוא אצילות בריאה יצירה עשיה, ולכך כפל מסדר התפילה ואמר ג' לשונות 'פעול, יצור, נשמה באפו', כי פעול ויצור ונשמה מרומז על סדר הג' עולמות עשי' יצירה ובריאה (סידור קול יעקב), וכבר נודע מדברי המקובלים (ע"מ שער ט פ"ג) דכל הנבראים יש להם שורש באלו העולמות, והמלאכים הם מעולם היצירה, ואילו גוף בני ישראל הוא מעולם העשיה כאן בעולם הזה, ומקור נשמת ישראל ממקום יותר גבוה מהמלאכים מהבריאה, דהמלאכים הם מעולם היצירה וישראל הם מעולם הבריאה. וכל אחד מתקן במעשיו הטובים כשהוא מגלה כבודו יתברך רק עד שורשו. ולכך המלאכים אינם יכולים להתעלות למעלה מעולם היצירה שממנו חוצבו, ובני ישראל לצד מעלתם שהם ממקום יותר גבוה

פני האדמה, ואמרו חז"ל בגמ' ברכות (ו, ב), שהיתה בקשתו שהשכינה תהיה רק עם ישראל ולא להשרות השכינה על אומות העולם רק על ישראל, וניתן לו.

והטעם שהקב"ה מייחד את שמו להקרא רק אלקי ישראל, כי מתחילת הבריאה עוד לפני שנברא אדם הראשון המלאכים אמרו לפני הקב"ה 'מה אנוש פי תזכרנו' (מטל"ס ט, ה ועין ז"ר ט, ו) וקטרגו שלא יברא את האדם, ובעצם הקטרוג כבר הכניסו חסרון, ופגמו במעשה הבריאה, ונתנו פגם במעשי ידיו יתברך, ומזה גם נגרם בהמשך העולם שהאדם באמת יהיה מעותד אל החטא. ועל ידי בני ישראל שגילו ומגלים כוח מלכותו וממשלתו בכל, כמו שיבואר בהמשך הדברים, שיש להם יסוד גם בעולם העשיה, ועל ידי התורה והמצוות שמקיימים נתעלה כל הבריאה על ידם, היינו כל סדר

ציונים והערות

הזה גרם פגם שהאדם יהיה יותר קרוב אל החטא.

א. כן מבאר רבינו בפר' ראה תשל"ד, דהקטרוג

וירדו למקום יותר נמוך כמו מים שבטבעו לעלות כפי ערך המקום שירדו משם (ראה ראשית חכמה שעה"ק פט"ז²) והיחוד דווקא ע"י בני ישראל.

ואסור למצוא בהם ח"ו שום פגם, כי ישראל אשר בך אתפאר (ישעי' מט, ג), ומתפלתם נעשה עטרה לראש מלך (שמו"ר כה, ד), ומובן שמחוייבים למצוא

❁ ביאורים ❁

העשיה שהם בחינת פעול, וימשיך ויתעלה עדי עולם היצירה - ויביך כל יצור כי אתה יצרתו, ומשם ימשיך ויתעלה עדי ויאמר כל אשר נשמה באפו' שהוא בחינת עולם הבריאה, ויתפשט בכולם ידיעת והכרת האמת, כי רק, ד' אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה'.

ולכך עיקר העבודה שלנו היא לקרב ולייחד כל הלבבות של כל ישראל יחדיו, כי בכללותם תלוי כל קבלת המלכות, ואסור למצוא בהם ח"ו שום פגם, כי אם רוצים לפאר ולקבל כוח מלכותו, איך אפשר לפגום ולזלזל במה שהקב"ה מתפאר בו, והכתוב אומר (ישעי' מט, ג) וְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר, ומתפלתם נעשה עטרה לראש מלך (שמו"ר כה, ד). ומובן שמחוייבים למצוא

מהמלאכים יכולים להעלות את מעשיהם הטובים עד עולם הבריאה, כי שורש נשמתם בעולם הבריאה, וירדו לקיים המצוות ולעשות רצונו ולגלות מלכותו למקום יותר נמוך שהוא בעולם הזה שהוא בתחתית עולם העשיה, ולכך יש לישראל כוח יותר גדול מהמלאכים לקשר ולייחד כוח מלכותו בכל הבריאה מתחתית עולם העשיה עד רום עולם הבריאה, להשיב הכל עד שורשו שבעולם האצילות, כמו מים, שבטבעו לעלות למעלה כאשר ממשיכים אתם בצינורות כפי ערך המקום שירדו משם (ראה ראשית חכמה שעה"ק פט"ז²), ולכך פרסום כח מלכותו והיחוד של כל העולמות יכול לבוא דווקא על ידי בני ישראל, והוא אשר אנחנו מתפללים ואומרים: וידע כל פעול כי אתה פעלתו, שיתפשט ההכרה והידיעה השלימה עד עולם

ציונים והערות

השכל מזה, היינו שיש אצל ווארשא הר גבוה מאד, ומן זה ההר יוצא מקור מים חיים דרך צנורות בתחתיות הארץ, עד זה המקוה מים, ומהמקוה הוה עולה לצנור למעלה גבוה מאד ומחמת שמקו"ר המים בהר הם גבוהים ואעפ"י שהמים יוצאים ממקום גבוה למקום נמוך בארץ, אך מחמת שהתחלת מקור המים הם ממקום גבוה לזה יכול

ג. וראה גם אור יצחק, פר' במדבר, ופרקי אבות פרק ששי. ג. וראה גם אור יצחק (פר' במדבר): 'במשל שראיתי בווארשא צנור אחד של מים גבוה מאד והמים הולכים דרך אותו הצינור והיה אצלי לתמיהה גדולה מאד שזה צנור המים היה עומד אצל מקוה מים על הארץ ואיך יכול להיות שילכו המים ממקום נמוך למקום גבוה מאד וספרו לי

רק שבחים ולא שום גנאי שלא נתחייב ראשנו למלך, ודי בזה לסתום פי שטן לבל ישטיננו כי מרה תהי' בסופו, וסוף שלו יתהפך למליץ הגדול ולשבח שבחים נוראים יותר מכולם (עי' זוה"ק ח"ג קצ).¹

ר"ה תשב"ה

מה שמכסים השופר בעת הברכה (ראה מטא אפרים סימן מקפ"ה סעיף ג), בכמה ליום חגנו (מהל"ס פ"א, ד). הנה הרמב"ם (הל' שופר פ"א ה"א) כתב שהמצוה הוא

❦ ביאורים ❦

רק שבחים בכל אדם מישראל ולא יותר מכולם (עי' זוה"ק ח"ג קצ).²

ר"ה תשב"ה

יש לבאר טעם מה שמכסים השופר בעת הברכה (ראה מטא אפרים סימן מקפ"ה סעיף ג), ויש רמז לדבר מהפסוק בַּיּוֹם הַזֶּה חָגַגְנוּ (מהל"ס פ"א, ד). הנה הרמב"ם (הל' שופר פ"א ה"א) כתבו, שהמצוה הוא

רק שבחים בכל אדם מישראל ולא שום גנאי חס ושלוש שלא נתחייב ראשנו למלך, כי איך יזלזל יצור נברא במה שהמלך עצמו מתפאר בו. ודי בזה לסתום פי שטן לבל ישטיננו, כי מרה תהי' בסופו של מי שמקטרג ומונע את התפארת והעטרה מראש המלך, וסוף שלו, יתהפך למליץ הגדול ולשבח שבחים נוראים

ציונים והערות

יין, ואחר כך אמור לו והראה לו כל אותן טעיות שעשית וכל אותן רעות, והוא יבא וישבח אותך, ויאמר שלא נמצא בעולם כמותך. אף כאן, הרי עומד המלשין תמיד לפני המלך, ישראל נותנים לו את הדורון הזה, ובדורון הזה פתק לכל הרעות ולכל הטעיות ולכל החטאים שעשו ישראל, והוא בא ומשבח את ישראל, ונעשה עליהם סגור, והקדוש ברוך הוא מחזיר את הכל לראש הרעים של עמו, משום שכתוב (משלי כה) כי גחלים אתה חותה על ראשו. אמר רבי יוסי, אוי לו לעם של עשו בשעה ששולחים את השעיר הזה לאותו המלשין שממונה עליהם, שבגללו בא לשבח את ישראל, והקדוש ברוך הוא מחזיר את כל החטאים על ראש עמו, משום שכתוב (תהלים קא) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. אמר רבי יהודה, אלמלא היו יודעים אמות העולם מהשעיר הזה, לא משאירים את ישראל יום אחד בעולם. ה. ז"ף: ונוהגין לכסות השופר במפה הפרוסה על השלחן ויהיה מכסה עד גמר הברכות שנוטלו משם לתקע בו. ו. ז"ף: מצות עשה של תורה לשמוע תרועת השופר בראש השנה שנאמר (במדבר כ"ט) יום תרועה יהיה לכם.

המים להתגבר א"ע ולילך דרך הצינור גבוה במכוון הגבהות של המקור וד"ל. וכן הזכיר בפרקי אבות פרק ששי. ד. הוזה"ק עוסק שם בתיקונים הנוראים שנעשים על ידי השעיר המשתלח עד שהשטן עצמו נעשה סניגור לישראל והוזה"ק מביא לזה משל: רבי יצחק אמר, לשטיא דקאים קמי מלכא, הב ליה חמרא, ולבתר אימא ליה, ואחזי ליה, כל אינון טעוון דעבדת, וכל אינון בישין, והוא ייתי וישבחך, ויימא דלא ישתכח בעלמא כוונתך. אוף הכא, הא קאים דלטורא תדיר קמי מלכא, ישראל יהבין ליה האי דורון, ובהאי דורון פתקא, לכל בישין, ולכל טעוון, ולכל חובין דעבדו ישראל, והוא אתי ומשבח להו לישראל, ואתעביד סניגורא עליהו, וקודשא בריך הוא אהדר כלא לרישא דבישי דעמיה, בגין דכתיב, (משלי כה) כי גחלים אתה חותה על ראשו. אמר רבי יוסי, ווי לון לעמא דעשו, בשעתא דהאי שעיר משדרי לההוא דלטורא ממנא דעליהו, דבגיניה אתי לשבחא לון לישראל, וקודשא בריך הוא אהדר כל אינון חובין לרישא דעמיה, בגין דכתיב (תהלים קא ז) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. [תרגום: רבי יצחק אמר, לשוטה שעומד לפני המלך, תן לו

ה יקרא דמלכא ירח האיתנים המבואר

השמיעה ולא התקיעה, וביובל ביוה"כ המצוה הוא התקיעה (שס הל' שמיטה ויוזל פ"י ה"י). ומקשים (למס משנה שס) הלא הם שוים בגזירה שוה, ולהבין מה שאומרים (מוסף ר"ה) כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך, כי אינו מובן, והתולדות יעקב יוסף בפרשת פנחס מביא בשם חכם ספרדי עפ"י השל"ה (מסכת ר"ה פק מורה אור

❦ ביאורים ❦

השמיעה של קול השופר ולא פעולת התקיעה, ולכך תיקנו בנוסח הברכה 'לשמע קול שופר', ולא 'לתקוע בשופר'. וביובל ביום הכפורים המצוה הוא התקיעה (שס הל' שמיטה ויוזל פ"י ה"י), וכל אחד ואחד מחוייב לתקוע בעצמו. ומקשים (למס משנה שס), הלא מצות התקיעה בראש השנה ומצות התקיעה בשנת היובל ביום הכפורים הם שוים בגזירה שוה, ולמה בראש השנה אין מצוה בתקיעה עצמה רק

בשמיעתה^ט. ובנוסף לקושיא זו יש גם ליתן לב ולהבין, מה שאומרים בחתימת ברכת שופרות במוסף דראש השנה, 'כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך', כי אינו מובן מה הוא השבח ואין דומה לך, במה הקב"ה כל כך מתגדל במה שהוא מאזין לשופר. והתולדות יעקב יוסף בפרשת פנחס (אור 3) מביא בשם חכם ספרדי, על פי השל"ה (מסכת ר"ה פק מורה אור

ציונים והערות

הרמב"ם מצוה לשמוע תרועת שופר בר"ה כו', ולא התקיעה היא המצוה רק השמיעה, ובשמיטה ויובל כתב הרמב"ם עצמו מצוה לתקוע כו', והא דין יובל שוה לר"ה ע"כ. והיה נראה לי לתרץ על פי ששמעתי בשם חכם ספרדי, בנוסח תפלת ר"ה, כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך, דאין לו שחר כלל. ואמר, דמצינו מדת הקדוש ברוך הוא היפך מדת בשר ודם, כי מלך בשר ודם שהיה לו ב' עבדים, א' עובד המלך מנעוריו ולא נמצא עולתה בו כי ישר הוא בעבודת המלך, ועבד ב' מרד במלך ואח"כ חזר בו ונעשה עבד נאמן, בוודאי אהבת המלך לזה העבד הנאמן מנעוריו, יותר שלימה אהבתו מאהבת העבד שמרד בו תחלה. מה שאין כן מדת הקדוש ברוך הוא אינו כך, שאוהב יותר לבעל תשובה מצדיקים גמורים, ובש"ס מקום שבעלי תשובה עומדין אפילו צדיקים גמורים אין יכולין לעמוד (ברכות לד ע"ב). והנה בספר של"ה כתב דצדיק גמור נקרא שופר, ובעל תשובה נקרא תרועה ע"ש. דהנה שמיעה הוא מרחוק, האזנה

ז. ז"ל הרמב"ם: 'מצות עשה לתקוע בשופר בעשירי לתשרי בשנת היובל ומצוה זו מסורה לבית דין תחלה (שנאמר והעברת שופר תרועה) וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע שנאמר תעבירו שופר ותוקעין בשופר תשע כדרך שתוקעין בר"ה ומעבירין שופר בכל גבול ישראל'. ומקורו בגמ' ראש השנה (ל, א): 'דכתיב ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם מלמד שכל יחיד ויחיד חייב לתקוע'. ח. עיין בסוגיא בראש השנה (לד, א) דילפינן שם סדר תקיעות דראש השנה מיובל, ואמר שם: 'שאין תלמוד לומר בחדש השביעי, ומה תלמוד לומר בחדש השביעי שיהו כל תרועות החדש השביעי זה כזה'. ט. עי"ש בלחם משנה מה שמסיק שבאמת אין חילוק וגם ביובל רק למצוה כל אחד חייב לתקוע. י. ז"ל הספר הק' תולדות יעקב יוסף: 'ונחזור לסוף דברי הרמב"ם, שופר רמז יש בו עורו ישנים מתרדמתכם עכ"ל. להבין זה איך רמז בצחות לשונו דברים נעלמים. ונבאר מצות תקיעת שופר שבפתח דברינו, דהקשה בלחם משנה למה כתב

נמלמו) י"א, ששופר בחי' צדיק ותרועה הוא בחי' בעל תשובה, ושומע מרחוק והאזנה מקרוב, היפך מנהג בשר ודם שמי שלא חטא אף פעם קרוב אצלו ביותר, לכן מסיים ואין דומה לך.

✽ ביאורים ✽

נמלמו) י"א, ששופר, היינו קול התקיעה הפשוטה מרמז על בחינת צדיק מעיקרו שעומד בצדקו בפשיטות תמיד. ותרועה שהוא בגדר גנוחי גניח וילולי ליל, הוא מרמז על בחינת בעל תשובה שדרכו לגנוח וליילל על גודל חטאיו. ועל זה אנחנו משבחים את הקב"ה בלשון: 'כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך', כי כבר אמרו חז"ל דיש חילוק בין שמיעה

להאזנה י"ב, ושומע הכונה מרחוק, והאזנה הכונה מקרוב. ובא ללמדנו שהקב"ה מקרב את הבעל תשובה כאמרו 'ומאזין תרועה' יותר ממי שהיה צדיק מעיקרו, וזה הוא היפך מנהג בשר ודם, שמי שלא חטא אף פעם קרוב אצלו ביותר, לכן מסיים בשבח הגדול 'ואין דומה לך', ע"כ דברי התולדות יעקב יוסף בשם החכם הספרדי.

ציונים והערות

בבכיה רבה פלגי מים ירדו עיניו, ויחזור כי השם יתברך מקבל השבים. וכשעושה תשובה שלימה אז שב הוא לדרכו הראשון כאשר עשה אותו השם יתברך ישר, וזהו תקיעה אחרונה שהיא גם כן קול פשוט וישר, כי טוב וישר ה' על כן הוא יורה חטאים בדרך (תהלים כה, ח). כמו שאמרו רז"ל במדרש (ירושלמי פ"ב ה"ו), כי מצד החכמה והנבואה לא היה תקנה לחוטא, גם מצד התורה לא היה תקנה רק לשגגות על ידי קרבן, אמנם השם יתברך ברוך הוא ברחמיו וברוב חסדיו אומר יעשה תשובה, ומביא זה הפסוק טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך. וזהו שאמר הכתוב (הושע יד, י), כי ישרים דרכי ה', ישרים לשון רבים, כלומר שתי פעמים ישר, דהיינו שעשה אותו ישר, וכחטא ושב מחזירו להיות ישר. כל אלה המחשבות יחשוב בכל אלול בעת התקיעות, ויעמוד באימה וביראה ורתת וזיע בשעת התקיעות, ויתודה וישוב אל ה' אלהינו. גם בראש השנה ראוי להרהר בזה קודם שיכנס בהרהור הסודות העמוקות של השופר של ראש השנה, שיתבאר לקמן מקצת מהם בעזרת השם יתברך ויתעלה'. יב. עיין ספרי פ' האזינו: ד"א האזינו השמים לפי שהיה משה קרוב לשמים, לפיכך אמר האזינו השמים, לפי שהי' רחוק מן

מקרוב. ובזה יובן כי אתה שומע קול שופר ר"ל מרחוק לצדיק, ומאזין, תרועה היינו לבעל תשובה מקרוב. וקשה הא הוא היפך הטבע, ומשני באמת אין דומה לך בזה מצד רחמנותו, וק"ל ודפח"ח. יא. ז"ל השל"ה הקדוש: 'עוד יתעורר ברמז הקולות מה שמרמזים. ומתחילה אקדים לך מה שכתבו הקדמונים, כשם שיש להגוף בריאות וחולי ומיתה, כן יש בנפש. ובריאות הנפש הוא קיום התורה והמצוות והנהגת המדות הישרות, והחולאים הוא בחסר מאלו הדרכים או בחלוף, והרפואות להם הוא התשובה הגמורה. וכמו שאם יכבד החולי במאוד מאוד בגוף אזי מת, כן אם הרשיע הרבה אזי הכרת תכרת הנפש בר מינן, ועל זה אמרו רבותינו ז"ל (ברכות יח, ב), רשעים בחייהם קרויים מתים. לכן תוקעין תשר"ת, ופירשו רבותינו ז"ל (ר"ה לד, א), שברים הוא גנוחי גנח כדרך החולים, ותרועה הוא יליל ובכיה כדרך שבוכים על המתים. והנה עשה אלהים את האדם ישר, רק שהאדם מקלקל את עצמו והוא עקש ופתלתול, על זה מורה תקיעה ראשונה שהוא קול פשוט וישר. ואחר כך שברים שהוא גנוחי גנח, רמז על חולי הנפש, ואחר כך יליל רומז על חטאים גדולים שהם מיתת נפש, על זה צריך האדם להיות גנוחי גנח ויליל

ולדברינו, כי רצונו של הקב"ה שזה המצוה הוא השמיעה, ובאמת אילו זכינו היינו מקיימים השמיעה ע"י תקיעת הקב"ה בעצמו ובכבודו, כש"כ (שעי" מ, יג) ביום ההוא יתקע וגו', כי אצל ברכות אחרות צריכים להחזיק ביד ימינו בשעת הברכה (לאה שו"ע או"ח סי' רז סעיף ד'), אמנם רוצים להראות שרצונו לשמוע מפי התוקע בכבודו ובעצמו, ומכסים השופר להראות רצונו, אמנם מכינים השופר תחת המפה שאין סומכין על הנם (עי' פסקים סד:).

✽ ביאורים ✽

ולדברינו יש לבאר בדרך נוספת הברכה, כי אצל ברכות אחרות צריכים להחזיק הדבר שמברך עליו ביד ימינו בשעת הברכה"י, ואם כן גם בעת תקיעת שופר מעיקר הדין היה צריך להחזיק השופר ביד בעת הברכה. אמנם נהגו לכסות השופר בעת הברכה, כי אנו רוצים להראות שרצונו לשמוע התקיעות מפי הקב"ה התוקע בכבודו ובעצמו, ולעורר כבר עתה את אותו יום הגדול שבו יתקע בשופר גדול"י. ומכסים השופר להראות רצונו. אמנם ודאי מכינים השופר תחת המפה שאין סומכין על הנם (עי' פסקים סד:).

ולדברינו יש לבאר בדרך נוספת הענין שהמצוה היא השמיעה, ומה היא הכונה בזה השבח 'ואין דומה לך'. כי רצונו של הקב"ה היה ביום ראש השנה, שזה המצוה של התקיעה הוא יהיה בעיקר בפעולת השמיעה ולא פעולת התקיעה. ובאמת אילו זכינו היינו מקיימים השמיעה ע"י תקיעת הקב"ה בעצמו ובכבודו, כמו שכתוב (שעי" מ, יג): 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בַּשּׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהִנְדָּחִים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לֵה' בְּהַר הַקָּדֹשׁ בְּירוּשָׁלַם' וגו'. ומטעם זה אין אנו מחזיקים את השופר בידים בעת

ציונים והערות

והוא זה כי ב' שופרות הם שופר הקטן ביום ר"ה והוא בתבונה ושופר הגדול לע"ל באי' עילאה הנק' בינה כמש"ה והיה ביום יתקע בשופר גדול מכלל דאיכא קטן'. טו. רבינו לא ביאר במה יתורץ גם הקושיא הראשונה שפתח בה, למה יש חילוק בין תקיעת שופר דראש השנה לתקיעת שופר דיובל, שזה מצותו בשמיעה וזה מצותו בתקיעה. ולכאורה נראה לבאר בכונתו, דבמצות יובל יש ענין בתקיעה, כי מצות היובל באה לרמוז על הזמן העתיד לבא שבו הקב"ה בעצמו יתקע, וכמו שכתב הרמב"ן במצות עבד עברי העובד עד היובל (שמות כא, ו): 'והמשכיל יבין כי לעולם כמשמעו, כי העובד עד

הארץ לפיכך אמר ותשמע הארץ אמרי פי. בא ישעיה וסמך לדבר ואמר ישעיה שמעו שמים והאזיני ארץ שמעו שמים שהיה רחוק מן השמים והאזיני ארץ שהי' קרוב לארץ'. יג. ראה שו"ע או"ח סי' רז סעיף ד): 'כל דבר שמברך עליו לאכלו או להריח בו, צריך לאוחזו בימינו כשהוא מברך'. יד. עיין בעשרת טעמי רב סעדיה גאון למצות התקיעה: 'הענין התשיעי להזכירנו קבוץ נדחי ישראל ולהתאסף אליו שנאמר (ישעיה כז יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור וגו''. ועיין עוד שער הכוננות (דרושי ראש השנה דרוש ז): 'שנלע"ד ששמעתי ממוז"ל

אמנם הקב"ה מקנא בנו ורוצה ג"כ לקיים המצוה, ועיקר המצוה של שמיעה שאנו תוקעים והוא שומע, וזה כי אתה שומע, ר"ל שאתה רוצה לקיים השמיעה מה שאנו תוקעים, כי המלוכה שאנו מכתירים על ידי השופר רוצה לקבל ואתה שומע ומאזין, כמש"כ (מסלס ט, 1) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה', כלומר אתה מצוה ע"ז.

ר"ה תשל"ח

התגלות המלכות היינו השכי' הק',

✽ ביאורים ✽

אמנם הקב"ה כביכול מקנא בנו ורוצה גם כן לקיים המצוה בדרך זה, וביום ראש השנה אין המצוה בתקיעה אלא בשמיעה, ולכך ציונו לתקוע לפניו והוא ישמע, ועיקר המצוה של שמיעה שאנו תוקעים והוא שומע, וזה ביאור השבח שמזכירים בתפילה, כי אתה שומע קול שופר. ר"ל שאתה רוצה לקיים השמיעה מה

שאנו תוקעים, כי לעתיד לבא תבוא הגאולה מאתערוותא דלעילא כשהקב"ה בעצמו עומד וגואלנו, והוא עצמו כביכול התוקע. אבל עתה ביום ראש השנה, הקב"ה רוצה לקבל המלוכה שאנו מכתירים על ידי השופר באתערוותא דלתתא, והוא רוצה לקבל

ר"ה תשל"ח

התגלות המלכות של הקב"ה היינו השכינה הק', וכידוע עיקר תכלית כל התורה והמצוות, לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה, והכונה בזה, דבאמת לית אתר פנוי מיניה וכל הבריאה כולה מלאה מהארתו יתברך, והארה זו

ציונים והערות

ואנחנו רק מצפים לזה, ולכך מצותו בשמיעה בלבד. טז. עיין שם בטעמי רב סעדיה גאון: 'הענין הראשון מפני שהיום תחלת הבריאה שבו ברא הקב"ה העולם ומלך עליו, וכן עושים המלכים שתוקעין לפנייהם בחצוצרות ובקרנות להודיע ולהשמיע בכל מקום תחילת מלכותו וכן אנו ממליכין עלינו את הבורא יתברך ביום זה, וכן אמר דוד בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.

היובל עבד כל ימי עולם'. וכן כתב בפרשת בהר (ויקרא כה, ב): 'והנה בכאן עוררו אותנו בסוד גדול מסודות התורה, כבר רמז לנו ר"א שכתב, וטעם שבת לה' כיום השבת, וסוד ימות עולם רמוז במקום הזה וכוף אונך לשמוע מה שאני רשאי להשמיעך ממנו בלשון אשר אשמיעך', עיי"ש בכל דבריו. ולכך היובל שהוא מעין העתיד לבא יש בו מצות תקיעה, כמו שנאמר 'תקע בשופר גדול', משא"כ בכל יום ראש השנה אינו מעין העתיד

כשאדם רוב עתו באורייתא ובצלותא ונמצא במקום קדוש בתוך עדה קדושה שורה עמו הקדושה בקביעות, וח"ו כאשר הוא בהיפך נמצא ברוב עכו"ם וכדומה רוב זמנו, אז השכינתא בגלותא, מתעלמת ומתלבשת כביכול תוך הקליפות, ואינו מתגלה המלכות וקשה מאד שיהי' לאדם אמונה שלמה, וכאשר ידבר האדם כמה דיבורי קדושה, הם בחי' יציאת מצרים נצוצי קדושה יוצאים מהגלות, ומתבטלין ודעכין לאלתר ומתבטלין ברובי".

❦ ביאורים ❦

כל אלו הקליפות מתנהגים כאילו אין תכלית לבריאת העולם והם כופרים כביכול בהנהגת השי"ת ובתכלית קיום העולם רק לקיום חיי תורה ומצוות, ולכך השכינה הק' בגלות ואינו מתגלה המלכות. וקשה מאד שיהי' לאדם הנמצא במצב כזה אמונה שלמה, כי הוא מלא במסכים ובמבדילים ודברים קשים המנגדים את מהות מלכותו יתברך, וכאשר ידבר האדם כמה דיבורי קדושה בתוך אותו מצב של הסתר, הרי אלו הדיבורי קדושה הם ממש בחינת יציאת מצרים נצוצי קדושה יוצאים מהגלות, כי אותם דיבורי קדושה הם סותרים את כל מצבו שהוא מונח בין הקליפות, והם דיבורי קדושה הבאים לגלות מלכותו יתברך, אבל לצד שאינם קבועים והם מועטין, אין להם קיום ומתבטלין ודעכין לאלתר ומתבטלין ברוב עסקיו שהם בעניני העולם הזה בתוך הקליפות".

השוכנת בעולם הזה נקראת שכינה, והיא מדת מלכותו יתברך שברא את העולם הזה בשביל להיות מלך. אלא שבעולם הזה בתוך משכן הקליפות הארה זו היא בהסתר, ועל ידי התורה והמצוות שהאדם מקיים הרי הוא מגלה את שכינתו יתברך הנמצאת בתוך ההסתר, וזה ביאור הכונה ליחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, שיהיה מתגלה הארת הקדוש ברוך הוא השוכן עמנו בעולם הזה. ולכך, כשאדם רוב עתו באורייתא ובצלותא, ונמצא תמיד במקום קדוש בתוך עדה קדושה, אזי שורה עמו הקדושה בקביעות ובגלוי, כי בבית הכנסת ובבית המדרש מתגלית השכינה הק' בגלוי. וח"ו כאשר הוא בהיפך, נמצא ברוב עכו"ם, הולך בשווקים ומתעסק בדברי חולין וכדומה רוב זמנו, אז השכינתא בגלותא, והיא מתעלמת ומתלבשת כביכול תוך הקליפות, כי גם את כל אלו הדברי חולין הקב"ה מחיה תמיד, אבל

ציונים והערות

גם בא תשי"ד. יח. ראה ספר אור האמת מהמגיד ממעזריטש ז"ע וזל"ק: כשיש הרבה עובדי כוכבים ומזלות באיזה מקום, השכינה היא בגלות שם,

יז. ראה דברים תשי"ד בא"ד: והצדיקים יש בקרבם אלקות, ועין בעין יראו, עין לא ראתה אלקים זולתך, פי' שאין רואים זולת אלקות. וראה

זוה סגולת הימים הנוראים שנמצא האדם במקום קדוש ועדה קדושה ברוב היום בצלותא ובשבחים של הקב"ה, אשרי למו שיוזכה שלא לערב בימים הנוראים הקדושים דברים בטילים לא מבעי בבית הכנסת שהוא עון פלילי בלאו הכי אלא אפילו בביתו אם יזהר קדוש יאמר לו, זוה היום נעשה בחי' ראש דקדושה לכל ימי השנה.

ראש השנה תשל"ח יום שני בשלחן

וידע כל פעול כי אתה פעלתו. היינו אפילו דומם צומח חי, שעל ידי שאדם

❦ ביאורים ❦

יהיה הכל נגרר אחר תחילת השנה שהיה בקדושה ובטהרה עליונה יט.

ראש השנה תשל"ח יום שני בשלחן

בנוסח התפילה ביום ראש השנה מבקשים: מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּכַבֻּדְךָ, וְהַנְּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיַקְרָךְ, וְהוֹפֵעַ בְּהַדָּר גְּאוֹן עֲנֶךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תְּבֵל אֲרֶצְךָ, וְיִדְעַ כָּל פְּעוּלָה, כִּי אַתָּה פְּעַלְתָּנוּ, וְיִבִין כָּל יְצוּר, כִּי אַתָּה יְצַרְתָּנוּ. והנה הלשון 'כל פעול' משמע כל חלקי הבריאה, היינו אפילו דומם צומח חי, ואיך יתכן שכל חלקי הבריאה ידעו שהשי"ת פעלם. אלא שהאדם הוא שורש לכל הנבראים, גם לדומם וגם לצומח וגם לחי, כי כל אלה אין בהם דעה להבין ולהמליך את הקב"ה, רק שעל ידי שאדם

זוה סגולת הימים הנוראים, שנמצא האדם בין כשרי ישראל בבית הכנסת, והוא שרוי במקום קדוש ועדה קדושה ברוב היום בצלותא ובשבחים של הקב"ה, ואז אפילו אם כל השנה אינו במדרגה זו, הרי בימים אלו לכל הפחות הוא מתקדש בקדושה עליונה להוציא השכינה ממאסרה להתגלות בעולם. אשרי למו שיוזכה שלא לערב בימים הנוראים הקדושים דברים בטילים, לא מבעי בבית הכנסת שהוא עון פלילי בלאו הכי, אלא אפילו בביתו אם יזהר שלא לעסוק בענייני חולין כל שכן בדיבורים אסורים קדוש יאמר לו. זוה היום נעשה לו בחינת ראש דקדושה לכל ימי השנה, שאפילו בימי החולין בהמשך השנה

ציונים והערות

העשרת ימי תשובה, לילך לשהות בצל השכינה אצל רבותיהם או במקומות הקדושים, כדי שיזכו להטהר טהרה שלימה מכל ענייני העולם הזה.

דהיינו שהיא מתעלמת ומתלבשת תוך הקליפות, ואינו מתגלה המלכות, ואז קשה מאד שיהיה האמונה באדם שלמה. יט. ויש לציין שלכך נהגו הרבה אנשי מעשה להתנתק מבתם בכל

נתעלה אז עין לא ראתה אלהים זולתך^י (שעי' סד, א), כמו כשאדם מסתכל במשקפיים צבועות אדום או ירוק, כל מה שרואה הם אדום או ירוק, כשאינן מתנועע מרגיש ששורה עליו יראת ה'. שעל ידי בני ישראל מתגלה בכל העולם כתר מלכות, כתר לשון רצון (עי' פרד"ס לרמ"ק שער כג ערך רצון), שבני ישראל מקבלים ברצון מלכותו כש"כ ומלכותו ברצון קבלו עליהם, ובאומות העולם

❦ **ביאורים** ❦

מגיע כיון שעל ידי בני ישראל מתגלה בכל העולם כתר מלכות. היינו דמדת 'כתר' תמיד הוא לשון רצון^י, ובא להורות שלבישת כתר מלכות יכול להיות רק אם בני המדינה מקבלים עליהם מלכות המלך מרצונם, משא"כ אם אין בני המדינה מקבלים עליהם את מלכות המלך אין ראוי לו תואר מלך עליהם אלא תואר מושל^י. ומאחר שבני ישראל מקבלים ברצון מלכותו כמו שכתוב בנוסח התפילה של מעריב: 'ומלכותו ברצון קבלו עליהם', לכך רק בבני ישראל שייך ענין קבלת המלכות. ובאומות העולם שודאי אינם מקבלים בחינת מלכותו,

נתעלה, אז הוא רואה את הניצוץ האלקי שיש בכל הנבראים, בגדר מה שנאמר עין לא ראתה אלהים זולתך^י (שעי' סד, א), הוא העין של האיש הצדיק שאינו רואה בשום נברא זולת השי"ת המחיה אותו. כי כמו כשאדם מסתכל במשקפיים צבועות אדום או ירוק, כל מה שרואה הם אדום או ירוק, כך איש צדיק שרואה כח הפועל בנפעל, הרי בכל דבר ודבר בבריאה הוא רואה רק את הניצוץ האלקי המחיה אותו, למשל כשאינן מתנועע, אזי הוא מרגיש ששורה עליו על האילן יראת ה', ומכח היראה הוא מתנועע לפני מי שאמר והיה העולם. וכל זה

==== **ציונים והערות** =====

אפילו שלא ברצון עבדיו. וזהו פירוש הפסוק כי לה' המלוכה, רצה לומר להבורא המלוכה ודאי שייך רק שאין אומה ולשון מכיר בזה ואין להם תבונה להסכים בזה רק עתה בזמן הזה אנחנו עמו ישראל ממליכים ומכתירים כבודו יתברך שמו שימלוך עלינו בבחינת מלכות. וזהו לה' המלוכה, מדעת ישראל כנאמר בים ומלכותו ברצון קבלו עליהם כו', אבל ומושל בגוים, באומות הוא מושל בחזקה אפילו שלא ברצונם, רק לעתיד כשיעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה והיה ה' למלך על כל הארץ, אפילו האומות ידעו ויכירו שהוא לבדו מלך עולם ונהרו אליו כל הגוים ויתנו לו כתר מלוכה^י.

כ. ראה דברים תשי"ד בא"ד: והצדיקים יש בקרבם אלקות, ועין בעין יראו, עין לא ראתה אלקים זולתך, פי' שאין רואים זולת אלקות. וראה גם בא תשי"ד. כא. עיין פרד"ס לרמ"ק (שער כג ערך רצון) כב. עיין קדושת לוי (פרשת בשלח): 'והנה אנו אומרים בתפלתנו בסוף שירה כי לה' המלוכה ומושל בגוים ועלו מושיעים בהר ציון והיתה לה' המלוכה וגו'. והענין הוא, כי צריכין להבין מה חילוק יש בין מלוכה ובין ממשלה, מה שהכתוב כופל לשונות כאן. אמנם הענין הוא כך, כי בחינת מלך הוא בדעת ורצון העם שכולם מסכימים על המלוכה בלב שלם ובנפש חפצה. אכן בחינת מושל הוא מחמת שיש לו עז וממשלה למלוך להיות מולך מעצמו

בחי' מושל כש"כ (תהלים כג, נט) כי לה' המלוכה ומושל בגוים. הכל על ידי ריבוי הדעת וההבנה נדחה הרוח שמוות ונתרבה ההכרה, כי באדם יש בו דומם צומח חי, בחי' נפש הבהמית, והתכלית להפוך החומר לצורה.

וכל מה ששייך לאדם קנתה שביתה אצלו והם כרגלי הבעלים (צ"ה לו.), וכן נמצא ברז"ל (פסיקתא רנמי יד) שאחד מכר בהמתו לנכרי ולא רצתה לעבוד בשבת,

❦ ביאורים ❦

שהוא כלול מהם, כאשר ישתמש בכל עניני העולם הזה רק לעסק התורה וקיום מצותיו יתברך, יש בו יכולת לתקנם ולהעלותם אל תכליתם.

וכל מה ששייך לאדם הרי הם מניצוצי נשמתו, שכאשר הוא מתרומם ומתקדש אף הם מתקדשים עמו, ולכך מצינו לענין דינא בהלכות הוצאת תחומין, שכל חפץ של אדם קנתה שביתה אצלו והם כרגלי הבעלים (צ"ה לו.), וכן נמצא ברז"ל (פסיקתא רנמי יד) כ"ה, מעשה שאחד מכר בהמתו לנכרי ולא רצתה לעבוד בשבת, כיון שאותו אחד זכה לקדש את כל בחינות הדומם צומח חי השייך לשורש נשמתו, עד שהבהמה הרגישה את

אין שייך שיקרא בחינת מלך עליהם רק בחינת מושל, כמו שכתוב (תהלים כג, נט) פי לה' המלוכה ומושל בגוים. וכל קבלת המלכות של בני ישראל הכל יבוא רק על ידי ריבוי הדעת וההבנה שעל ידם האדם מתעלה והוא מכיר בגדלות הבורא, ואז נדחה הרוח שמוות ונתרבה ההכרה שלו ובכל חלקי הבריאה במי שאמר והיה העולם. כי באדם עצמו יש בו בחינת דומם צומח חי, שכל אלו השלשה נכללים בו מצד בחינת נפש הבהמית שבו, וכל אלו הם בחינת החומר הגשמי, והתכלית של העבודה להפוך החומר לצורה, שגם חלקי החי הצומח והדומם יתעלו עמו להיות קודש לה', דכיון

ציונים והערות

והדומם, ואז מתטהרת הנפש הבהמית שבקרב מהעכירות שדבקה בה. כד. ז"ל הפסיקתא: 'אמרו רבותינו, מעשה היה בישראל אחד שהיה לו פרה אחת חורשת נתמעטה ידו ומכרה לו לגוי אחד כיון שלקחה הגוי וחרשה עמו ששת ימים של חול, בשבת הוציאה שתחרוש עמו ורבעה לו תחת העול, היה הולך ומכה אותה והיא אינה זזה ממקומה, כיון שראה כן הלך ואמר לאותו ישראל שמכרה לו בא טול פרתך, שמא צער יש בה שהרי כמה אני מכה אותה והיא אינה זזה ממקומה, אותו ישראל הבין לומר בשביל של שבת והיתה למודה לנוח בשבת, א"ל בא ואני מעמידה, כיון שבא ואמר לה באזנה

כג. עיין במה שמבאר רבינו בפר' תזריע (עמ' ס טו"ב): 'מתחילה ברא דומם צומח חי ואח"כ האדם המדבר שכלול בו מכל הקודמים ונוסף בו מהעליונים נשמה חלק אלוקי ממעל שעל ידי זה ישלוט על נפש הבהמית שבו ויעלה לכל אשר כלול בו ויזכה להיות מרכבה לעליונים להעלותם יותר למעלה וכשהוא עולה יש עליו לכולם גם לעולמות שעליו עם הבחי' עש"ן עולם שנה נפש' עכ"ל. ולכן האדם מביא קרבן לכפר על חטאתו מן הבהמה, וכמו שמבאר האר"י הק' בעץ חיים בארוכה (שער נ פרק ג), כי בהקרבת הקרבן הוא מעלה לגבוה את נפש החי שניזונת מהצומח

וכן מה דאיתא (אבות דר"י פ"ח) בחמורו של ר' חנינא בן דוסא, שמתפשט ההכרה של בעלים החוצה בכל מה ששייך לו.

וכתי' (דברים לג, ח) יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, ואיתא בתניא (לקו"א פק (ל) שהעולם נחלק למספר ישראל ששים ריבוא, אך יש שרשים וענפים

❦ ביאורים ❦

לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ופירש רש"י: 'ולמספר שבעים נפש של בני ישראל שירדו למצרים הציב גבולות עמים שבעים לשון'. ומשמע מינה, שכללות כל באי העולם נחלקים לשבעים אומות כנגד השבעים נשמות שרשיות שירדו עם יעקב למצרים. ואיתא בתניא (לקו"א פק (ל) שהעולם נחלק למספר ישראל ששים ריבוא, אך עתה אנו רואים שיש הרבה מישראל יותר מששים רבוא, כי לכל נשמה ונשמה מאותם הששים רבוא יש שרשים וענפים,

גודל קדושת השבת ולא רצתה לעבוד בשבת, וכן מה דאיתא (אבות דר"י פ"ח) בחמורו של ר' חנינא בן דוסא, שליסטם גנבוהו, והניחו לפניו תבן ושעורים ולא היה מוכן לאכול משלהם עד שהניחוהו וחזר לרבי חניא בן דוסא. והיינו טעמא, כי בכח הקדושה של האדם מתעלים כל חלקי הבריאה, עד שמתפשט ההכרה של בעלים החוצה בכל מה ששייך לו.

וכתיב (דברים לג, ח) יצב גְּבֻלֹת עַמּוּם

ציונים והערות

את הדלת והוציאוה והיתה מושכת והולכת עד שהגיעה אצל ר' חנינא בן דוסא כיון שהגיעה אצלו שמע בנו קולה א"ל אבא דומה קולה לקול בהמתנו א"ל בני פתח לה את הדלת והניח לה תבן ושעורים ומים ופתח לה הדלת והניח לה תבן ושעורים ומים והיתה אוכלת ושותה. לפיכך אמרו כשם שהצדיקים הראשונים היו חסידים כך בהמתן חסידות כמותן. כו. עיין שער המצות (פרשת משפטים אות 1): גם נבאר מ"ש רז"ל (ב"ק דקי"ט) הגוזל מחבירו שוה פרוטה כאלו גוזל ממנו נפשו כו'. והענין הוא כי כל נשמה כלולה מן רמ"ח אברים, וכל אבר כלול מן כמה ניצוצות של האורות, וכפי ריבוי האורות אשר לנשמה ההוא, כך הוא שיעור השפע אשר משפיעין עליו מלמעלה, וכפי השפע שמשפיעין בה הוא ענין הממון אשר לו בעוה"ז. ונמצא כי כאשר גונבים ממנו הם גונבים ממנו אותו השפע העליון היורד לנפשו מלמעלה ואפילו אינו אלא שוה פרוטה הרי הוא גוזל ממנו שוה פרוטה על השפע הנשפע עליו כנזכר. כז. ז"ל התניא: 'כי כללות ישראל שהם ששים רבוא נשמות פרטיות הם כללות

פרה פרה, את יודעת כשהיית ברשותי היית חורשת ימי החול בשבת היית נינוח, עכשיו שגרמו עונותי ואת ברשות גוי, בבקשה ממך עמדי וחרשי, ומיד עמדה וחרשה, א"ל אותו הגוי אני מבקשך טול פרתך, עד עכשיו אני בא ומיסב אחריך שתהא בא ומעמידה על אחת חרוץ מזו ומזו, (ואיני) [איני] מניחך עד שתאמר לי מה עשית לה באזנה, אני נתיגעתי בה והכיתי אותה ולא עמדה, התחיל אותו ישראל מפייסו ואומר לו לא כשוף ולא כשפים עשיתי, אלא כך וכך הסחתי לה באזנה ועמדה וחרשה מיד, נתיירא הגוי אמר ומה אם פרה שאין לה לא שיחה ולא דעת הכירה את בוראה, ואני שייצרני יוצרי בדמותו ונתן בי דעת איני הולך ומכיר את בוראי, מיד בא ונתגייר ולמד זוכה לתורה, והיו קוראים שמו יוחנן בן תורתה, ועד עכשיו רבותינו אומרים הלכה משמור. כח. ז"ל: 'מעשה בחמורו של ר"ח בן דוסא שגנבוהו לסטים וחבשו את החמור בחצר והניחו לו תבן ושעורין ומים ולא היה אוכל ושותה. אמרו למה אנו מניחין אותו שימות ויבאיש לנו את החצר עמדו ופתחו לה

וכל אחד צריך להעלות חלקו המגיע לפי חשבון, וכשעולה עולה עמו חלקו, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ע"י האדם חל השגחת הבורא ית' על כל הבריאה^{יט}, וזה יודע צדיק נפש בהמתו (משלי יג, ט), וד"ל.

✽ ביאורים ✽

ונתקדש ונכיר היטב כוח מלכותו, כדי שעל ידינו יזכו להתעלות כל הפעולות והיצורים השייכים לנשמתנו, וזה מה שרמזו הכתוב במשלי (יג, ט) יודע צדיק נפש בהמתו, כי הצדיק זוכה לידע ולהכיר את כל חלקי הנפש הבהמית והצומח והדומם השייכים לשורש נשמתו, והוא זוכה ומעלה אותם עמו להכיר כוח מלכותו וד"ל.

וכל אחד צריך להעלות חלקו בעולם המגיע לפי חשבון לפי שורש נשמתו, וכשעולה ומתעלה אז עולה עמו חלקו להתקרב אל תכליתה לפרסם כוח מלכותו. ומבואר היטב טעם התפילה: 'יודע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו', כי על ידי האדם חל השגחת הבורא ית' על כל הבריאה^{יט}, ולכך אנו מבקשים שנזכה

ציונים והערות

'על ידי האדם חל השגחת הבורא ית' על כל הבריאה'. יש לבאר, דבספר יסוד צדיק (עמ' קט) מובא מכתבי רבינו בשם זקטינו מרן מהר"ש זיע"א, שהביא דעת הרמב"ם במורה נבוכים שגדר השגחה פרטית יש רק על האדם עצמו ובמקום שהוא בעבור האדם, אבל על שאר הבעלי חיים, כגון כאשר העכביש טורף זכוב, אין זה בהשגחה פרטית אלא בהשגחה כללית. והקשה מרן מהר"ש זיע"א דכל הקדמונים חלקו על הרמב"ם בזה, וכך אנו מקובלים מפי כל הצדיקים שיש השגחה פרטית בכל דבר ודבר. ומרן מהר"ש זיע"א אמר ליישב, שלעולם גם הרמב"ם מודה שיש השגחה פרטית מדוקדקת בכל דבר ודבר, רק שבמקום שאינו נוגע לאדם, ההשגחה פרטית היא בהסתר ואינה גלויה והוא כאילו אינו בנמצא, משא"כ במקום שזה נוגע לאדם אז ההשגחה פרטית ידועה וניכרת. והוא כונת רבינו בהדגישו, ש: 'על ידי האדם חל השגחת הבורא ית' על כל הבריאה'. דעל ידי האדם מתברר ונועד השגחתו יתברך על כל הבריאה.

החיות של כללות העולם כי בשבילם נברא, וכל פרט מהם הוא כולל ושייך לו החיות של חלק אחד מששים רבוא מכללות העולם התלוי בנפשו החיונית להעלותו לה' בעלייתה, דהיינו במה שמשתמש מעוה"ז לצורך גופו ונפשו החיונית לעבודת ה', כגון אכילה ושתייה ודומיהם ודירה וכל כלי תשמישו, אלא שששים רבוא נשמות פרטיות אלו הן שרשים, וכל שרש מתחלק לששים רבוא ניצוצות, שכל ניצוץ הוא נשמה אחת, וכן בנפש ורוח בכל עולם מארבע עולמות אצילו' בריאה יצירה עשיה... אלא ירידתו לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הוא כדי לתקנם בלבד ולהפרידם מהרע של שלש קליפות הטמאות על ידי שמירת שס"ה לא תעשה וענפיהן, ולהעלות נפשו החיונית עם חלקה השייך לה מכללות עוה"ז, ולקשרם ולייחדם באור א"ס ב"ה אשר ימשיך בהם ע"י קיומו כל רמ"ח מצות עשה בנפשו החיונית שהיא היא המקיימים'. כת. ראה יסוד צדיק ערך אמונה ובטחון עמ' קט. כט. כונת רבינו בהדגש:

לשבת תשובה

ענין תשובה, תשוב ה' (ווי"ק מ"ג קכג). כי בר"ה נברא העולם כמו שאומרים (מוסף ר"ה) היום הרת עולם, אע"פ שבכ"ה באלול נברא (ויק"ר כט, ט, א) אלא מפני שהאדם לא נברא עד ר"ה ולא היה אף אחד מכיר בבריאה נחשב כאילו לא נברא כלל.

והנה האדם נברא דו פרצופים (נרכות ס.ב), ואח"כ היתה נסירה

❦ ביאורים ❦

השנה נברא העולם, כמו שאומרים (מוסף ר"ה), 'היום הרת עולם', אע"פ שלא ביום הזה התחיל כל סדר הבריאה, שבכ"ה באלול נברא העולם (ויק"ר כט, ט, א), אלא מפני שהאדם לא נברא עד ראש השנה כביכול נחשב שעדיין לא התחיל הבריאה, כי תכלית כל הבריאה הוא בהכרת כוח מלכותו, ולא היה אף אחד מהנבראים מכיר בכח מלכותו המתגלה בבריאה עד שנברא אדם הראשון, ולכך נחשב כאילו לא נברא העולם כלל עד יום ראש השנה יב.

ענין תשובה, אמרו חז"ל בזה"ק (מ"ג קכג). שהכונה 'תשוב ה', והיינו כי ד' אותיות הוי"ה מורים על סדר הספירות בעולמות העליונים, 'י חכמה, ה' ראשונה בינה, ו' תפארת, וה' אחרונה מלכות', וכאשר גוברים עוונות התחתונים, כביכול נעשה פירוד בין אותיות שם הוי"ה כאשר האות ה' אחרונה המורה על מלכותו יתברך נפרדת מהאותיות הראשונות, כי החטאים מסתירים את גילוי מלכותו יתברך. וזה נרמז בתיבת תשוב"ה, שעניינה להשיב את הה' אחרונה שהיא בחינת מלכותו יתברך שנתכסתה על ידי החטאים שתשוב להאיר כמו בתחילת בריאתה שהיתה מחוברת עם האותיות הראשונות יב. ויש לבאר הכונה בזה, שכבר נודע מדברי חז"ל כי בראש

והנה אמרו חז"ל (נרכות ס.ב), כי האדם נברא דו פרצופים מחוברים, כאשר פרצוף הזכר כביכול הולך לפניו, מפני הנקבה דבוקה לו מאחוריו. ואחר כך היתה נסירה ביניהם כמו שנאמר

ציונים והערות

תכלית של כל הבריאה וכאלו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם ונקרא ר"ה תחלת מעשיך שהאדם הוא עיקר המעשים ומסיים זכרון ליום ראשון שע"כ נקרא יום ו' ר"ה שבו נברא האדם זכרון שהוא זכרון ליום ראשון שיהיה יום זה ראשון של השנה אבל יום כ"ה באלול לא נקרא יום ראשון אלא יום א' מטעם המפורש במדרשות שבו היה ה' אחד. ועיין עוד יסוד צדיק עמו' נג ערך שותפות במעשה בראשית ועמו' קט ערך השגחה.

ל. ראה מהרש"א ר"ה כז. ד"ה כמאן מצלינן; ויסוד צדיק עמו' נג ערך שותפות במעשה בראשית ועמו' קט ערך השגחה. לא. באגרת התשובה לבעל התניא, האריך לבאר דיש בחינת תשובה בה' עלאה וה' תתאה, וכאן לפי הענין כוונת רבינו לתשובה דה' תתאה. לב. ראה מהרש"א (ר"ה כז. ד"ה כמאן מצלינן): 'וכבר כתבנו דבפרקי ר"א מפורש דתחלת הבריאה ביום א' היה בכ"ה באלול וכיום ו' (הוא) נברא אדם וע"ש זה נקרא ר"ה תחלת מעשיך שהאדם היה

שנבדלו מאחוריים והוחזרו פנים אל פנים, היינו אשה המקבלת פנים אל פנים בחי' תשוב ה', שקודם היה הזיווג מיני' ובי' בחי' איתערותא דלעילא (ע"ס שער ל"ט פ"ג), ואחר שנבדלה האשה בפ"ע ירדה למטה ממדרגתה הקודמת (שס שער לז פ"ג; שער נט, למ) כדי להכין אתערותא דלתתא.

✽ ביאורים ✽

שנפרדה ממנה בחטאים. כי הכלל הוא שאין שום שפע ותיקון נעשה למעלה אם לא שעולה נחת רוח ממעשי התחתונים למטה. רק שקודם שנברא אדם הראשון ופעל ותיקן במעשיו הטובים, היה כביכול ההתעוררות לגרום את הנסירה והעמדתם פנים בפנים לקיום הזיווג, כביכול מינייה וביה בעליונים, והיה רק בחינת איתערותא דלעילא בלא אתערותא דלתתא (ע"ס שער ל"ט פ"ג), כי עדיין לא נברא האדם התחתון שיוכל במעשיו הטובים לגרום שפע למעלה. ואחר שנבדלה מדת המלכות הנמשלת כמו האשה, לעמוד בפני עצמה בלא להיות דבוקה עם מדת התפארת, ירדה למטה ממדרגתה הקודמת (שס שער לז פ"ג; שער נט, למ) להתפשט בעולמות התחתונים, כדי להכין אתערותא דלתתא על ידי קיום רצונו יתברך בתורה ובמצוות, שבזה מתפשטת מדת מלכותו יתברך גם בתחתונים ובעולם הגשמי, ועולה נחת רוח למעלה מגילוי מלכותו יתברך למטה.

(בראשית ג, טא), 'וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעֹתָיו וַיִּסְגַּר בְּשָׂרָהּ תַּחְתָּנָהּ', ופירש רש"י מדברי חז"ל: 'מצלעותיו - מסטריו, כמו (שמות טו) ולצלע המשכן זהו שאמרו (עיונין יט) שני פרצופים נבראו'. ועל ידי הנסירה שנבדלו מאחוריים, והוחזרו פנים אל פנים יכולים להתתקן בשלימות^ל. וכבר נודע שהאדם נברא בגדר צלם אלקים, וכן הוא גם בבחינה העליונה, יש כביכול בחינת משפיע ובחינת מקבל, מדת תפארת נקראת המשפיע, ומדת המלכות נקראת מקבל. וגם בבחינה העליונה יש בחינת נסירה, כי בתחילה מדת תפארת ומדת מלכות עומדים כאשר אחוריהם מדובקים זה לזה, ואחר כך יש נסירה, ומדת התפארת ומדת המלכות חוזרים לעמוד זה מול זה פנים בפנים להתחבר ברעותא דליבא. היינו שמדת המלכות נמשלת כמו אשה המקבלת פנים אל פנים מבעלה התפארת. וזו היא הרמיזה במה שאמרו בזוה"ק דתשובה היינו בחינת תשוב ה', שבחינת המלכות הנרמזת באות ה' אחרונה של השם הוי"ה, תשוב ותדבק פנים אלו פנים במידת התפארת אחרי

ציונים והערות

א. את מלכות שמים למקומה בשלימות היחוד וההשפעה.

לג. ויש לציין דעל פי דברי האר"י הק' כל כוננת השופר הוא בענין הנסירה הזאת, להחזיר

וענין הבדלת אחוריים, לגרוע מעניני עוה"ז ומתאוות הגשמיים במותרות בכל דבר הרשות, כי כל זמן שיש יניקה לאחוריים הגוף איננו שלם ומרבה בו פגמים וא"א להיות זיווג (ע"ם שער ו פ"ח), כי איש ואשה השכינה ביניהם (סוטה ז.), ואין השכינה שורה על דבר פגום (זוה"ק מ"ג קיז.).

ואיתא בזוה"ק (מ"ג ד:): בזמן דבנ"י משתלמין בעובדין טבין כדין אשתלם שמיא דקוב"ה כביכול, דהנה הנשמה של אדם דומה כצפור דרור (עי' זוה"ק מ"ג

❁ ביאורים ❁

מבחינת גדלותו, וחסר לו את הבחינת אחוריים ומרבה בו פגמים, כי ככל שהעוונות מתרבים, גם כביכול מדת המלכות מתמעטת עד שהיא נעשית בסוד נקודה בלבד, ואי אפשר להיות זיווג בין בחינת התפארת והמלכות שמרמז על יחוד קוב"ה עם כנסת ישראל (ע"ם שער ו פ"ח), כי איש ואשה זכו השכינה שורה ביניהם (סוטה ז.), ואין השכינה שורה על דבר פגום (זוה"ק מ"ג קיז.), ואין האדם יכול לשוב ולהתקרב אל הבורא ולהעלות את כל התיקונים לעליונים.

ואיתא בזוה"ק (מ"ג ד:), 'בזמן דבני ישראל משתלמין בעובדין טבין, כדין אשתלם שמיא דקודשא בריך הוא כביכול', והיינו דהמעשים טובים שעושים ישראל משלימים את שמו יתברך כי ישראל הם שלימות שמו יתברך. ויש לבאר הכונה, דהנה הנשמה של אדם אינה גשמית כמו הגוף שמחובר לקרקע, אלא היא דומה כצפור דרור (עי' זוה"ק מ"ג קיז.), ולכך היא יכולה להגביה עוף

וענין הבדלת אחוריים הנזכר לעיל, יש לבאר המשל בזה בדרך העבודה, שצריך האדם לקבל על עצמו לגרוע מעניני עולם הזה ומתאוות הגשמיים, ושלא לנהוג במותרות בכל דבר הרשות, כי המותרות והנאות העולם הזה שלא לשם מצוה נמשל כמו אחוריים, שהאחור מרמז למה שאינו עיקר הכונה, ועיקר הכונה כבריאת כל העולם הזה הוא בשביל לקיים על ידו תורה ומצוות וזה נמשל לבחינת פנים, וכאשר אדם משתמש בעניני העולם הזה לדברי הרשות ולהנאתו, ולא כדי שיהיה לו כוח וסייעתא לעבודתו יתברך, הרי זה נמשל לבחינת אחוריים כביכול, כי אין זה עיקר הכונה בקיום העולם. והכלל הוא דהחיצונים והסיטרא אחרא תמיד שואפים לינק רק מהאחוריים, כי מהפנים אינם יכולים לינק, כי ההארה שם גדולה מאד, ולכך כל זמן שיש יניקה לאחוריים בגלל שהאדם משקיע עצמו בדברי הרשות ולא בדבר מצוה הגוף איננו שלם, כי חסר לו

ק(1): ומשוטט בכל אויר העולם, כן מחשבתו של אדם משוטטת למעלה ולמטה לי, ובכל מקום שאדם חושב שם הוא עומד (מולדת יעקב יוסף פר' מיי שרה נשס הנעש"ט), היינו חלק מנשמתו נמצא שם, וכאשר חושב מענינים של מעלה ומטה מקשר עליונים ותחתונים, והמשל כאשר ביד משכיל עט וממשיך ונוטה בידו על הנייר אז יוצא כתב מהודר ובתוכם שכליות גדולות או ציורים ותמונות נהדרות ויש קשר ויהוד לכל הקוים הנמשכים מלמעלה ומלמטה ומצידם, ולהיפך כאשר העט ביד כסיל אז מקשקש ומלכלך כל הנייר לא צורת אות ותמונה ואין שום קשר ויחס זה לזה.

✽ ביאורים ✽

הגשמיות לשמו יתברך הרי העלה וקישר במחשבתו עליונים ותחתונים. ואם חס ושלוש חשב במחשבתו איך להתענג במותרות, הרי אדרבה הוריד כח המחשבה העליונה והשחית כוח נשמתו. והמשל בזה, כאשר ניתן ביד משכיל עט, וממשיך ונוטה בידו על הנייר, אז ממשיך ממחשבתו המשכלת דברי חכמה, ויוצא מתחת ידו כתב מהודר ובתוכם שכליות גדולות, או ציורים ותמונות נהדרות. ויש קשר ויחוד לכל הקוים הנמשכים מלמעלה ומלמטה ומצידם, שמכולם נעשה תמונה מושלמת המחוברת ומפוארת היטב לעיני כל רואיה. ולהיפך כאשר העט ביד כסיל שאין בראשו חכמה, אז אדרבה מושך מכסילותו לכתב ידו, ומקשקש ומלכלך כל הנייר, כשאינ לזה לא צורת אות ותמונה, ואין שום קשר ויחס זה לזה בין הקוים

ומשוטט בכל אויר העולם, כן מחשבתו של אדם שהיא הכלי שבו מונחת הנשמה, כמו שאומרים הנשמה שבמוחי, אינה מחוברת בכלים הגשמיים, והרי היא משוטטת למעלה ולמטה בלא הגבלה, והוא היסוד הידוע מדברי הבעל שם טוב הק' (מולדת יעקב יוסף פר' מיי שרה נשס הנעש"ט), 'מקום מחשבתו של אדם שהוא הוא האדם' לי, ובכל מקום שאדם חושב שם הוא עומד, היינו מאחר שהמחשבה היא הנושא לחלק הנשמה, הרי חלק מנשמתו נמצא שם במקום שהוא חושב. וכאשר הוא חושב מענינים של מעלה ומטה, היינו איך ישתמש בדברים של מטה שהם ענייני העולם הזה כאכילה ושתייה, כדי להשתמש בהם לתורה ועבודה שהם ענינים של מעלה, הרי הוא מקשר עליונים ותחתונים, כי זה גודל כח המחשבה, דאם יחשוב איך להעלות את כל עניני

ציונים והערות

בעש"ט (פרשת בראשית אות קכד): 'ובאמת במה שהמחשבה של האדם מחשב שם הוא האדם עצמו'.

לד. עי' אורחות צדיקים שער יראת שמים. לה. עי' אורחות צדיקים שער יראת שמים. לו. וכן מביא בהערות מקור מים חיים על ספר

והנה בר"ה מתחילים עשי"ת כי אז נברא האדם והכיר את הבורא ואז נכתר הקב"ה למלך כי אין מלך בלא עם (פקי דר"א פק יא) ובני ישראל נכתרו בשם בני מלכים. והנה כאשר לא שוכחים כל זמננו שאנחנו בני מלכים אז כל

✽ ביאורים ✽

התחתונים על ידי התורה והמצוות ולהשיבה אל מקומה. ולכך דוקא יום ראש השנה הוא היום הראשון מעשרת ימי תשובה, כי אז ביום ראשון של ראש השנה נברא האדם, כמו שאומרים בתפילה 'זה היום תחילת מעשיך' והכיר את הבורא^ל, ואז נכתר הקדוש ברוך הוא למלך, כי בכל המדות הקב"ה כביכול יכול להיות שלם בעצמו, אבל במדת המלכות יש כביכול צורך גבוה שהתחתונים ימליכוהו, כי הכלל הוא 'אין מלך בלא עם'^ל, ובני ישראל נכתרו בשם בני מלכים, על שם שהם ממליכים ומכתירים את הבורא. והנה כאשר אנחנו לא שוכחים כל זמננו שאנחנו בני מלכים, וגם בענייני העולם הזה אנו מכוונים לקיימם רק לצורך גבוה, אז כל

הממשיכים את יצירתו, וכן הוא כאשר אדם מתעסק בענייני העולם הזה, והוא נוהג בהם בדרך שכל לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה, הרי אדרבה ממשיך ומקשר בזה כל הקוין וכל העולמות יחדיו, אבל אם ח"ו הולך בכסילותו ונוהג בענייני העולם הזה רק כדי להנות מהם, הרי קשקש וליכלך את כל מה שנתנו לו להרחיקם מתכליתם.

והנה בראש השנה מתחילים עשרת ימי תשובה, אע"פ שבראש השנה אין מתוודים ואין מזכירים חטא ועוון, ואם כן במה הם נחשבים 'ימי תשובה'. ויש לבאר לפי דרכנו דהיינו טעמא, כי עיקר התשובה הוא בגדר תשוב ה', היינו להביא ולהעלות את מדת המלכות שהתפשטה בכל

ציונים והערות

להשתחוות באנו בואו אני ואתם ונלכיש גאות ועוז ונמליך עלינו למי שבראנו. לח. עיין פרקי דרבי אליעזר (פרק יא): 'ואם אין עם ממליכים את המלך הוא ממליך עצמו [בתמיה] ואם אין עם מקלסים את המלך מקלס את עצמו' [בתמיה]. וראה עמק המלך (שער א - פרק א): 'תברך שמו הגדול, קודם כל דבר, עלה ברצונו הפשוט לברוא העולמות, כי אין מלך בלא עם, שנאמר (משלי כא טט), 'ברוב עם הדרת מלך'.

לז. עיין פרקי דרבי אליעזר (פרק יא): 'מה עשה הקב"ה נפח ברוח נשמת חיים, ועמד אדם והיה מסתכל כלפי מעלה ומטה, וראה כל הבריות שברא הקב"ה, והיה תמה בלבו התחיל משבח ומפאר ליוצרו ואמר מה רבו מעשיך ה', קם על רגליו והיה בתואר כדמות אלהים, והיתה קומתו מן המזרח למערב שני אחור וקדם צרתי, אחור זה מערב וקדם זה קדמה מזרחה, וראו אותו כל הבריות ונתייראו מלפניו סבורין שהוא בוראן, ובאו להשתחוות לפניו, אמר להם אדם מה באתם

מעשינו נקשרים למעלה ונתעלים, כי כל המעשים הם עפ"י המחשבה תחלה, ואז נחשבים לעובדין טבין, וכדין אישתלם שמייה דקוב"ה וימלא כבודו את כל הארץ, היינו כד אישתלם שמייה דקוב"ה בשלימות נתגלה הרחמים בעולם, וזה תכלית התשובה, תשובה, התחתונים לעליונים, ומקנים לו כביכול העוה"ז התחתון. ואיתא מהמגיד זצ"ל (אור מורה אמת לפו) ופדויי ה' ישובון (ישעי לה, ט), היינו העושים תשובה הם פודים את ה' עכ"ל. היינו שנשלם השם והיתה לה' המלוכה.

❦ ביאורים ❦

מעשינו הגשמיים וכל ענייני העולם הזה נקשרים למעלה ונתעלים שיהיה חטיבה אחת של קדושה, כי כאשר אדם אוכל למשל בשביל שיהיה לו כוח לעבודת הבורא, אז האכילה הזו נעשית חפצי מצוה וחפצי גבוה והיא מתעלית להיות בבחינת פנים על פי תכלית קיומה שנבראה בעולם הזה. כי כל המעשים הם נערכים על פי המחשבה תחלה, אם עשאו האדם כדי שיהיה לו כוח לעבודת הבורא הרי הגשמיות עצמה נהפכת למצוה, ואז נחשבים כל מעשי החולין לעובדין טבין, ואז חוזרת מדת המלכות להתייחד עם התפארת שמרמז על השורש העליון, ושבה האות ה' שהיא אות אחרונה של השם הוי"ה להתדבק עם הג' אותיות יה"ו הראשונים, ולכך אמר על זה בזוה"ק: 'וכדין אישתלם שמייה דקודשא בריך הוא וימלא כבודו את כל הארץ', כי אותיות יה"ו הם בחינת שמים, ואות ה' אחרונה מרמזת על הארץ התחתונה, וכאשר האדם מקיים מעשיו

לשם שמים, הרי כבודו יתברך מתפשט בארץ ונעשה חיבור בין השמים והארץ, ואז מתגלית מדת הרחמים, היינו כד אישתלם שמייה דקודשא בריך הוא בשלימות נתגלה הרחמים בעולם, כי אז יש בחינת התייחדות והתקשרות כל העולמות יחדיו להריק שפע מבורך אל התחתונים. וזה תכלית קיום התשובה תשוב ה', שישובו העולמות התחתונים לעליונים, ומקנים לו כביכול את כל קנייני העולם הזה התחתון כאשר מעלים הכל למקומו. ואיתא מהמגיד הק' ממעזריטש זצ"ל (אור מורה אמת לפו), בביאור הכתוב (ישעי לה, ט), ופדויי ה' ישובון, היינו העושים תשובה הם פודים את ה', עכ"ל. היינו כי על ידי התשובה וההתעוררות לקיים כל מעשה העולם הזה רק לתכלית תורה ומעשים טובים, יש כביכול פדיון למעלה במה שנשלם השם הוי"ה כאשר מצרפים את אותיות השם הוי"ה אותיות יה"ו עם אות ה' אחרונה, והיתה לה' המלוכה בשלימות.

והנה כאשר הקב"ה מקבל תענוג כביכול כשעושים רצונו ית' ועושים מצות, כמו"כ כשעושים תשובה מאהבה ונהפכים עבירות לזכויות, מקבל הקב"ה תענוג גם מעבירות, ועוד ביותר שאת דאין לפניו תענוג יותר גדול אלא כד אתכפיא סמ"א ואז ומלכותו בכל משלה.

סליחות

בסליחות אומרים זכור לנו ברית אבות כאשר אמרת. זכור לנו ברית ראשונים כאשר אמרת. עשה עמנו כמה שהבטחתנו ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם וגו'. אח"כ בכולם אומרים כמה שכתוב, רק אצל משה פשעינו למענך אומרים כאשר אמרת,

❦ ביאורים ❦

יַעֲקֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר. זְכוֹר לָנוּ בְּרִית רְאשׁוֹנִים בְּאֶשֶׁר אָמַרְתָּ וְנִכְרַתִּי לָהֶם בְּרִית רְאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה'. עָשָׂה עִמָּנוּ כְּמָה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ וְאַף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מְאֻסְתִּים וְלֹא גַעְלָתִים לְכַלּוֹתָם לְהַפְרֵן בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם וְגו'. והנה בשני הבתים הראשונים מבקשים בלשון 'כאשר אמרת', ובבית השלישי מזכירים הבקשה בלשון 'כמה שהבטחתנו'. אחר כך בכולם אומרים 'כמה שכתוב' מ"א, רק אצל משה פשעינו למענך' אומרים 'באשר אמרת'.

והנה, כאשר הקדוש ברוך הוא מקבל תענוג כביכול כשעושים רצונו יתברך ועושים מצות, כמו כן כשעושים תשובה מאהבה ונהפכים עבירות לזכויות, אזי מקבל הקדוש ברוך הוא תענוג גם מעבירות, כי הרי אלו העבירות היו מתחילה מנוגדות לרצונו יתברך ועתה נהפכו לטוב לגלות כבודו יתברך, ועוד יש בזה גילוי מלכותו יתברך ביותר שאת, דאין לפניו תענוג יותר גדול אלא כד אתכפיא סמ"א אחרא עצמה להתהפך לטוב, ואז ומלכותו בכל משלה אפילו בקליפות.

בסליחות אומרים: זְכוֹר לָנוּ בְּרִית אֲבוֹת בְּאֶשֶׁר אָמַרְתָּ וְנִכְרַתִּי אֶת בְּרִיתִי

ציונים והערות

קשיא כאן מאהבה כאן מיראה. מ. כמו שמצינו בהקדמת הזוה"ק (ד, א) שרב חייה עלה למיתבתא דרקיעא ושמע בת קול: "מאן מנכון די חשוכא מהפכן לנהורא, וטעמין מירא למתקא, עד לא ייתון הכא". מא. לתועלת המעיינים נביא לשון הפיוט כסדרו: 'זכור לנו ברית אבות באשר אמרת ונכרתי את בריתי יעקוב ואף

לט. עיין גמרא יומא (פו, ב): 'אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך הא עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול איני והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) [הוא] יהיה לא

עוד שינוי מזה שאומרים מחה פשעינו כעב וכענן כמה שכתוב, ושוב, מחה פשעינו למענך כאשר אמרת.

אפשר, אמירה לשון רכה, והבטחה טענה יותר חזקה, וכמה שכתוב הוא בתביעה וטענה עפ"י ד"ת. ועל ענין כריתות ברית מה שעשה

❦ **ביאורים** ❦

שהבטחתנו' היא טענה יותר חזקה, כי מבקשים בזה לקיים ההבטחה שניתנה מכבר. 'וכמה שכתוב' הוא בתביעה וטענה על פי דין תורה, שכביכול אנו תובעים בזה שהקב"ה יקיים עמנו מה שנאמר בתורה. ולכך חילק הפייטן את לשון הבקשה לג' חלוקות, יש שאנו מבקשים באמירה רכה, יש שאנו מבקשים לקיום ההבטחה, ויש שאנו תובעים בתביעה לקיים דין התורה. ולכך בשני בתים ראשונים פתח בלשון, 'זכור לנו ברית אבות וברית ראשונים', ועל ענין כריתות ברית מה שעשה

עוד שינוי יש לעיין מה שאומרים תחילה מחה פשעינו כעב וכענן בלשון כמה שכתוב, ושוב חוזר ומבקש אותה בקשה מחה פשעינו למענך בלשון כאשר אמרת', וודאי יש ליתן לב למה בחלק מהבקשות מבקשים בלשון 'כמה שכתוב', ובחלק מהבקשות מבקשים בלשון 'כאשר אמרת', ובאותו בית השלישי אומרים 'כמה שהבטחתנו'.

אפשר דיש לחלק לפי מה שאמרו חז"ל כי אמירה הוא לשון רכה, והבטחה, כמו שאומרים 'כמה

══════════ **ציונים והערות** ══════════

פְּשָׁעֵינוּ לְבִינוּ. אם נִאֲדָיְמוּ כְּתוּלַע פְּצָמָר יְהוּ. וְרוּק עֲלֵינוּ מִים טְהוּרִים וְטְהַרְנוּ כְּמָה שְׁפָתוֹב. וְזִנְקָתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוּרִים וְטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאֲתֵיכֶם וּמְכַל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם. רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תִּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שְׁפָתוֹב. כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֵינוּ לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יִשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁפַח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְהֵם. מוֹל אֶת לִבְנֵינוּ לְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ כְּמָה שְׁפָתוֹב וּמֵל ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת לִבְךָ וְאֶת לִבֵּנוּ לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן תִּיָּד. הַמְצֵא לָנוּ בִּבְקִשְׁתֵּנוּ כְּמָה שְׁפָתוֹב וּבְקִשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ וּמְצֵאתֶם כִּי תִדְרָשְׁנוּ בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ. תִּבְיָאנוּ אֵל הַר קָדְשְׁךָ וְשִׁמְחֵנוּ בְּבֵית תְּפִלְתֶךָ כְּמָה שְׁפָתוֹב וְהִבְיָאוּתִים אֵל הַר קָדְשִׁי וְשִׁמְחֵתִים בְּבֵית תְּפִלְתִּי עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל הַעַמִּים. מִנּוּ. כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִשׁ"י בְּכַר' יִתְרוֹ (שְׁמוֹת יט, ג): 'כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב - אֵלֹהֵי הַנְּשִׁים תֹּאמַר לְהוֹן בְּלִשׁוֹן רַכָּה.'

אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶת אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכּוֹר וְהֵאָרַץ אֲזַכּוֹר. זְכוֹר לָנוּ בְּרִית רֵאשׁוֹנִים פְּאֲשֶׁר אִמְרָתְךָ וְזִכְרָתִי לְהֵם בְּרִית רֵאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעִינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לְהֵם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה'. עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמָה שְׁהִבְטַחְתֵּנוּ וְאֶת גַּם זֹאת בְּהִיוֹתֶם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מֵאֲסִיתֶם וְלֹא גַעֲלִיתֶם לְכַלּוֹתֶם לְהַפִּיר בְּרִיתִי אִתְּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם. הַשֵּׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שְׁפָתוֹב וְשֵׁב ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת שְׁבוּתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשֵׁב וְקַבֵּץ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִירָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ שְׁמָה. קַבֵּץ נִדְחֵינוּ כְּמָה שְׁפָתוֹב אִם יְהִי נִדְחֶךָ בְּקִצָּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבָּץ ה' אֱלֹהֵינוּ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ. מִחָה פְּשָׁעֵינוּ כְּעַב וְכַעֲנָן כְּמָה שְׁפָתוֹב מִחִיתִי כְּעַב פְּשָׁעֵינוּ וְכַעֲנָן חִטֵּאתֶיךָ שׁוֹבָה אֵלַי כִּי גֵאלְתֶיךָ. מִחָה פְּשָׁעֵינוּ לְמַעַן פְּאֲשֶׁר אִמְרָתְךָ אֲנִי אֲנִי הוּא מוֹחָה פְּשָׁעֵינוּ לְמַעַן וְחִטֵּאתֶיךָ לֹא אֲזַכּוֹר. הַלְבֵן חֲטָאֵינוּ פְּשָׁלְג וְכַעֲמָר כְּמָה שְׁפָתוֹב. לְכוּ נָא וְנִקְחָה יֹאמֵר ה' אִם יְהִיו חֲטָאֵיכֶם פְּשָׁנִים

עם הראשונים ועמנו אנו מזכירים בלשון זכירה שהברית ראשונים הי' באמירה רכה שהיו האבות ממלאים רצונו ית' ופרסמו שמו בעולם במס"נ, והם האבות ואין דוגמתם.

וההבטחה שלא להפר הברית, אנו מזכירים הבטחה שאף היותינו במצב שפל בזמן העונש על החטאים, לכל הפחות לא להפר הברית.

❖ ביאורים ❖

וההבטחה שלא להפר הברית שכרת עמנו לצד שהוא אלקינו, אף בלא זכות האבות^מ, אנו מזכירים בלשון הבטחה - 'עשה עמנו כמה שהבטחתנו', בגלל שאף עתה בעת היותינו במצב שפל, בזמן העונש של הגלות על החטאים שנגזר עלינו להיות נפוצים בכל קצוי ארץ, לכל הפחות יש לו לקיים ההבטחה 'לא להפר הברית'. ולכן מבקשים בלשון 'כמה שהבטחתנו', כי אפילו אם הרשענו במעשנו והפרנו את בריתו ואין אנו ראויים לכך, מ"מ הקב"ה הבטיח לנו שלא יפר הברית עמו^מ, וכמו כל אדם עני שמקבל הבטחה מהעשיר, אף שהעשיר אינו חייב לו כלום מ"מ יש לעני תביעה עליו, הרי הבטחת לקיים ולמה תפר הבטחתך. ובענין יש יש לבאר גם

עם הראשונים ועמנו אנו מזכירים בלשון 'זכירה'^מ, ואין אנו נצרכים לתבוע בחזקה, רק להזכיר באמירה רכה 'כאשר אמרת' שיזכר בברית הזאת, בגלל שהברית ראשונים היה באמירה רכה לצד גודל חיבתם, לפי שהיו האבות ממלאים רצונו יתברך ופרסמו שמו בעולם במסירות נפש, והגיע להם בדין שיעשה עמהם כל הטובות שבעולם, והם האבות הק' ואין דוגמתם, ואנו מבקשים שיזכור לנו זכותם, אע"פ שאין אנו ראויים לכך בגלל שאנו זרעם. ולכך בשני בתים ראשונים בענין ברית אבות וברית ראשונים אנו מבקשים באמירה רכה 'כאשר אמרת', ואין אנו צריכים לומר זאת בלשון תביעה, כי יש הגיון וצדק שיקיים עמנו מה שהבטיח לאבותינו.

ציונים והערות

יְצַחֵק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אֲבָרְקֶם אֲזַכֵּר וְהָאָרֶץ אֲזַכֵּר. ושוב אמר (מד): 'וְאָף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתֶם בְּאָרֶץ אֲרִיִּבְיָהֶם לֹא מֵאֲסָתִים וְלֹא גְעֻלָּתִים לְכֻלָּהֶם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם פִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם'. ואחר כך אמר (פסו' מה): 'וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אִתְּם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם לְאֵלֵהִים אֲנִי ה''. מה. עיין אבן עזרא שם: 'להפר בריתי - שנשבעתי להם ואף אם הם הפרו את בריתי כי כן כתוב. אני לא אפר בריתי אתם כי אלהים אני'.

מג. החילוק בין ברית אבות לברית ראשונים, דברית אבות הכונה אברהם יצחק יעקב, וברית ראשונים הכונה לשבטים, וכמו שפירש רש"י בפר' בחוקתי (ויקרא כו מה): 'ברית ראשונים - של שבטים'. ועיין מפרשים מה שדנו האם הכונה לשבטים ממש שהם בניו של יעקב, או לשבטי י"ה שיצאו ממצרים ועיין אור החיים הק' שם. מד. המעייין בסדר הפסוקים בפר' בחוקתי (פרק כו) יראה, שיש שם שלש בריתות, תחילה אמר (פסו' מב): 'וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי

מחה פשעינו למענך, מה שהוא צורך גבוה שלא יצא ח"ו חילול השם, ואדרבה יהיה קידוש השם, זה הגיון וצדק, משתמשים באמירה רכה.

ומחה פשעינו כעב וכענן הוא כמה שכתוב, וכן כל מקום כמה שכתוב יש מעלה וחסרון, מעלה, שהקב"ה מקיים התורה והוא נצחי ומתקיים לעולם, והחסרון, תינה אם אנו מקיימים בעצמנו התורה אנו תובעים שגם הוא יקיים, משא"כ אם ח"ו, איזו פתחון פה יש לנו שיעשה כמה שכתוב, אמנם אנו בשר

❁ ביאורים ❁

'ומחה פשעינו כעב וכענן', הוא בקשה בלשון 'כמה שכתוב', וכן כל מקום 'כמה שכתוב', וזה הוא תביעה גמורה לקיים דין תורה ככתבו וכלשונו אף שאין בזה הגיון וסברא. ובדרך בקשה זו יש מעלה וחסרון. מעלה, לצד שכבר גילו לנו חז"ל שהקב"ה מקיים התורה והוא נצחי ומתקיים לעולם^מ, ואם כן ודאי שיש בזה תביעה חזקה שכביכול הקב"ה לא יעשה תורתו פלסתר. והחסרון, תינה אם אנו מקיימים בעצמנו התורה אנו תובעים שגם הוא יקיים, מה שאין כן אם ח"ו אין מקיימים, איזו פתחון פה בדין יש לנו שיעשה אף הוא כמה שכתוב, אמנם אף על פי כן מבקשים בלשון 'כמה שכתוב', כי ודאי יש לנו התנצלות אנו בשר

הבקשה 'מחה פשעינו למענך', והיא תוספת על הבקשה הראשונה שנאמרה בלשון: 'מחה פשעינו כעב וכענן כמה שכתוב'. כי כאן אנו מבקשים שימחה פשעינו למענו. ובבקשה זו אף שהיא כתובה בתורה אין אנו נצרכים לבקש בחזקה אלא באמירה רכה 'כאשר אמרת', כי מה שאנחנו מבקשים שימחול לנו למען כבודו, בגלל שהוא צורך גבוה שלא יצא ח"ו חילול השם^מ, אם יאבדו ישראל המקדשים שמו, ואדרבה יהיה קידוש השם כשיראו כל העמים שהקב"ה מוחל עוונתיהם של ישראל כשהם חפצים להתקרב אליו, ודבר זה יש בו הגיון וצדק, ולכך משתמשים באמירה רכה ואין צריך לתבוע זאת, כי מבקשים למען שמו הגדול שלא יתחלל.

ציונים והערות

ברכות (לא, ב) בביאור תפילת חנה: 'אם ראה תראה, אמר רבי אלעזר אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם, אם ראה מוטב, ואם לאו תראה אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר שנאמר ונקתה ונזרעה זרע'.

מו. וכמו שמבקשים בתהלים (קטו, א-ג): 'לא לנו ה' לא לנו פי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך, למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם, ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה'. וכן יש עוד הרבה מקראות קודש המורים על זה, שבני ישראל מבקשים ישועה למען שמו הגדול שלא יתחלל בין העמים. מז. כמו שמצינו בגמ'

ודם מחומר נפסד ויצה"ר וכך המדה, אמנם הוא יעשה כמדתו.

מוצאי יוב"פ תשל"ח אחר קידוש לבנה

הנה מבקשים למלאות פגימת הלבנה, והיא נעשית על ידי חטא בני אדם [ראה מגן אברהם או"ח ריש סי' תכו בשם של"ה, קדושת לוי ליקוטים ד"ה ר"ח אומרים ברכי נפשי] וע"י קטרוגה (מלין ס:). וביוזכ"פ שרבים עושים תשובה ביום זה והוא יום סליחה וכפרה לכולם, הרי נתמלא פגימתה, וקידוש הלבנה של עכשיו משונה מכל השנה,

❖ ביאורים ❖

וְיֵהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי לְמַלְאֵת פְּגִימַת הַלְבָנָה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ שׁוֹם מְעוֹט', וְהִיא נִעֲשִׂית פְּגוּמָה וְחִסְרָה עַל יְדֵי חֲטָא בְּנֵי אָדָם מ"י, וְע"י קִטְרוּגָה (מִלִּין ס:). שְׁקִטְרוּגָה בְּתַחֲלִיל הַבְּרִיאָה וְאִמְרָה דְאִי אִפְשָׁר לְשָׁנֵי מַלְכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אַחַד. וְבִיּוֹם כְּפוּרִים שְׂרָבִים עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה בִּיּוֹם זֶה, וְהוּא יוֹם סְלִיחָה וְכִפְרָה לְכוֹלָם מ"ט, הִרִי נִתְמַלָּא פְּגִימַתָּה שֶׁל לְבָנָה, כִּי עִיקַר הַפְּגָם מֵעַת חֲטָא אָדָם הִרְאִשׁוֹן הוּא בְּעוֹנוֹת הַתַּחַתּוֹנִים, וְאִם בִּיּוֹם הַכְּפוּרִים יֵשׁ מַחִילָה וְכִפְרָה לְכוֹלָם, הִרִי קָרוֹב הַפְּגָם לְהִתְקַן לְגַמְרִי. וְלִכְךָ בְּמוֹצְאֵי יוֹם הַכְּפוּרִים הוּא זְמַן מִיּוֹחַד, וְקִידוּשׁ הַלְבָנָה שֶׁל עַכְשָׁיו מְשׁוּנָה מִכֹּל הַשָּׁנָה, כִּי עַתָּה יֵשׁ מִמֶּשׁ בַּחֲנִינָה

ודם מחומר נפסד ויצר הרע שולט בנו וכך היא המדה שיהיה לנו התנצלות לומר שלא נוכל לקיים הכל. אמנם הוא יעשה כמדתו שהוא קיים ונצחי לעד ואינו משנה את דברו, ולכך הוא צריך לקיים דברי תורה אף אם אנו עברנו עליהם, דהרי גם אחר שבני ישראל חוטאים החיוב לקיים התורה לא מתבטל, ולכך אף כלפי שמיא כביכול גם אם בני ישראל הרבו לפשוע הקב"ה לגודל רחמיו ממשך לקיים התורה והוא חיוב עצמי בלא הנהגת מדה במדה.

מוצאי יוב"פ תשל"ח אחר קידוש לבנה
הנה מבקשים בנוסח קידוש לבנה:

ציונים והערות

דקדק בדבריו שרבים עושים תשובה ולא כולם, כי לא כולם זוכים לכך, אבל כולם זוכים לכפרה, וכשיטת רבי (יומא פה, ב): 'דתניא רבי אומר, על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר חוץ (מפורק עול) [מהלועג על חבירון] ומגלה פנים בתורה ומיפר ברית בשר, שאם עשה תשובה יום הכפורים מכפר ואם לא עשה תשובה אין יום הכפורים מכפר'.

מח. עיין עץ חיים (שער מז פרק ו): 'ואמנם זה היה בזמן מיעוט הלבנה בבריאת העולם, אבל אחר שכבר נתקנה וחזרה למקומה אב"א וברא לאדה"ר והוא החזירה פב"פ ככתחלה, ואח"כ ע"י חטאם של התחתונים חזרה ונתמעטה וירדה, כי זה כל סוד תפלתנו לתקנה בעת תפלתנו'. וראה מגן אברהם או"ח ריש סי' תכו בשם של"ה, קדושת לוי ליקוטים ד"ה ר"ח אומרים ברכי נפשי. מט. רבינו

נמצא יותר טוב לקדשה מיד אחר יום כיפור מלפני יום כיפור, הגם שמסברתם להוסיף מצוה לפני יוב"פ להכריע הכף.

שלש סעודות שמחת תורה תשי"ג

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים (דברים ז, לה). והג האסיף תקופת השנה (שמות לה, כג). ידוע כי דעת כולל חסדים וגבורות (וה"ק מ"ג ל"א): בחי' הוי' אלקים, ודעת הוא התקשרות המשדך ומזווג שני קצוות, ודעת בחי' מושה (וה"ק מ"ז כ"א); ע"מ שער כ"א פ"ב) המקרב בני' לאביהן שבשמים^{נא}.

✽ ביאורים ✽

הרמיזה בזה, דהנה בכתוב 'אתה הראת' הזכיר את בחינת 'הדעת' עם שמות 'הוי"ה אלקים', ויש לבאר הכונה בזה, דהנה ידוע כי השפעת דעת כולל תמיד חסדים וגבורות (וה"ק מ"ג ל"א), כלומר דכל השפעה היורדת מעולם לעולם היא נקראת דעת, והיא צריכה להיות כוללת בתוכה גם את מדת החסד וגם את מדת הגבורה כדי שתהיה ממוזגת כראוי. ואם כן בחינת הדעת, כולל בתוכו בחינת שם הוי"ה שהוא שם של חסדים, עם השם אלקים שהוא שם של גבורה, ודעת הוא בחינת התקשרות המשדך ומזווג שני קצוות, ודעת מבואר בקדמונים שהוא בחינת מושה (וה"ק מ"ז כ"א); ע"מ שער כ"א פ"ב), ולפי דברינו יש לבאר הטעם, כי משה רבינו הוא המקרב בני ישראל לאביהן שבשמים בעת קבלת התורה, כשנפתחו השמים והארץ וראו שאין עוד מלבדו^{נב}, ולכך ודאי ראוי לו להיות

תיקון לפגם הלבנה מכל התשובה והמעשים טובים שעושים ישראל. נמצא יותר טוב לקדשה מיד אחר יום כיפור מלפני יום כיפור, הגם שמסברתם של בעלי ההלכה לקדשה בתוך עשרת ימי תשובה, כדי להוסיף מצוה לפני יוב"פ להכריע הכף^{נב}, מ"מ יש מעלה לקדש אחרי יום הכפורים, כי אז מצות הקידוש קרובה יותר אל תכליתה למלאת פגימת הלבנה, ויש לנו גם יותר זכות לבקש על זה אחר שהזדככנו מהפגמים ואין מצדנו מניעה.

שלש סעודות שמחת תורה תשי"ג

'אתה ה'ראת' לדעת כי ה' הוא האלהים (דברים ז, לה), פסוק זה נוהגים כל קהלות ישראל לאמרו בתחילת סדר ההקפות בשמחת תורה, שהוא סיום חג הסוכות הנקרא בכתוב (שמות לה, כג): 'וְחָג הָאֶסְיֵף תִּקְוֶפֶת הַשָּׁנָה'. ויש לבאר

ציונים והערות

רש"י שם: 'אתה הראת' - כתרנומו אתחזיתא, כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם ז' רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים

ג. עי' שו"ע או"ח סי' תר"ב ובבאר היטב שם. נא. ראה לקו"א תניא פרק מב. נב. עי' שו"ע או"ח סי' תר"ב ובבאר היטב שם. נג. עיין פירוש

כי בשמחת תורה גמר הנשואין, כי בנשואין יש שלשה דברים והם קדושין חופה וביאה היינו יחודי, בחי' שם יב"ק הר"ת יחוד ברכה קדושין (לאה פדס למ"ק שער כ"ג ערך יב"ק; ולאה מיקו"ז תי' ו נא:), כי בתחילה מר"ה ימי הנסירה

✽ ביאורים ✽

תחילה קדושין כשהחתן מקדש את הכלה, אחר כך חופה שבה מברכים את השבע ברכות והם בחינת נישואין, ואחר כך עת גמר הנישואין שהוא בהכנסה לביתו וביאה, היינו יחודי. והוא בחי' שם יב"ק שהוא הר"ת יחוד ב'רכה ק'דושין. וכל סדר עבודת ירח האיתנים הוא על דרך זה, כי בתחילה מראש השנה עד יום הכפורים מתחילים ימי הנסירה, שמשמעותם, כמו שבעת בריאת האדם היה אדם וחיה מדובקים באחוריהם, עד שהקב"ה הפיל תרדמה על האדם וניסר את חוה. כן כביכול בחינת המשפיע והמקבל בעולמות העליונים כביכול מדובקים אחור באחור וצריך לנסרם ולהביאם פנים בפנים, והנסירה היא בעשרת ימי

בחינת הדעת שהוא המקשר ומשדך את התחתונים אל העליונים היינו שני קצוות. והוא שאמר הכתוב 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים', כי על ידי משה רבינו זכו כל ישראל לראות את היחוד הגמור, איך כל הנהגת העולם בין החסד ובין הגבורה שהוא בחינת הוי"ה אלקים מאוחדים יחדיו ואין עוד מלבדו.

ופסוק זה אומרים עתה בשמחת תורה אחר עבודת כל הימים הנוראים וחג הסוכות, כי כבר נודע מדברי האר"י הק', כי בשמחת תורה הוא כביכול עת גמר הנשואין, ולכך עתה הוא הדרגה של בחינת דעת משה המחבר והמשדך בין ישראל לאביהם שבשמים. כי בנשואין יש שלשה דברים, והם

ציונים והערות

אצלנו בחטא אדה"ר. והאר"ל מאריך שם ומסיים: 'כי ר"ה הוא בחי' שמאלו תחת לראשי עד יוה"כ, וביוה"כ האירו ונתמתקו הדינים ההם ע"י אימא עילאה ובחג הסוכות בחי' וימינו תחבקני וביום ח' עצרת אז הוא זוג ממש ואלו הם פשטן של דברים'. נו. ל'כבוד חתן וכלה שנעשה ביניהם בחי' יב"ק, הר"ת יחוד ברכה קדושה, קדושה ע"י שהחתן מקדשה ואומר לה הרי את מקודשת לי, ואחר הקידושין ברכה הם שבע ברכות ואח"כ יחוד (תחילת דרוש לנישואין מרבינו). נו. ב"ל קטע זה מדברי רבינו מקורו מדברי שער הכוונות (דרושי ראש השנה דרוש א): 'הנה נודע כי ביום ר"ה הא' נברא אדה"ר ויום ר"ה של בריאה העולם היה ביום ו' כנודע, והנה אם אדה"ר היה נמנע מן הזווג ביום ההוא וגם מן החטא והיה ממתין עד ליל שבת היו כל העולמות כתקנם כמבואר ענין זה בדרושינו

וראו שהוא יחיד, לכך נאמר אתה הראת לדעת. וראה עוד לקו"א תניא פרק מב. נו. ל'כבוד חתן וכלה שנעשה ביניהם בחי' יב"ק, הר"ת יחוד ברכה קדושה, קדושה ע"י שהחתן מקדשה ואומר לה הרי את מקודשת לי, ואחר הקידושין ברכה הם שבע ברכות ואח"כ יחוד (תחילת דרוש לנישואין מרבינו). נו. ב"ל קטע זה מדברי רבינו מקורו מדברי שער הכוונות (דרושי ראש השנה דרוש א): 'הנה נודע כי ביום ר"ה הא' נברא אדה"ר ויום ר"ה של בריאה העולם היה ביום ו' כנודע, והנה אם אדה"ר היה נמנע מן הזווג ביום ההוא וגם מן החטא והיה ממתין עד ליל שבת היו כל העולמות כתקנם כמבואר ענין זה בדרושינו

ימי הרחמים להכין לזיווג פא"פ (שער הכוונות ר"ה דרוש ט), ואומרים המלך הקדוש בחי' קדושין, ואח"כ בימי הסוכות הקפות וישיבת הסוכה היא בחי' החופה, וברכה, מסובלים במצוות וברכות לולב סוכה הלל, ובשמחת תורה בחי' היחוד (ע סוכות דרוש ט), ואז מבקשים על גשם שיתגשם הטיפה ויבוא שפע וברכה, לאסוף מתקופת השנה.

כי תקופת השנה מרמז מליצה גדולה על ישראל, שאם יש ח"ו קטרוג על בני' באיזה כונה הם מתפללין ולומדין וככל מעשיהם הטובים אין בהם מתום, הכל מחמת תקופת השנה היינו התקפת היצר המבלבל בתחבולותיו השונות.

❦ ביאורים ❦

ישראל, וכשם שבבחינות העליונות כביכול נתקן השפע במרכבה העליונה בשלימות הראויה, כן על ידי עבודת הימים האלו, נתקן כל אדם בשלימות קומתו הרוחנית לעמוד פנים אל פנים לפני ה'.

ויש להוסיף ביאור בזה בדרך העבודה, כי מה שקרא לחג הסוכות 'תקופת השנה' מרמז מליצה גדולה על ישראל, שאם יש ח"ו קטרוג על בני ישראל באיזה כונה הם מתפללין ולומדין, דאם הם לומדים שלא לשמה ח"ו הרי יש בזה פגם גדול מאד, ובכל מעשיהם הטובים אין בהם מתום. אך מ"מ יש להם התנצלות לומר כי הכל מחמת תקופת השנה, היינו התקפת היצר המבלבל בתחבולותיו השונות.

תשובה כל יום ספירה אחת, ולכך העשרת ימי תשובה הם ימי הרחמים להכין את הבחינה העליונה לזיווג פנים אל פנים יט, ואומרים באלו הימים בחתימת הברכה 'המלך הקדוש' להורות שעתה הוא בחינת קדושין. ואח"כ בימי הסוכות יש בחינת נישואין על ידי הקפות וישיבת הסוכה היא בחינת החופה, וברכה של השבע ברכות מתקיימים בכל הברכת המצוות הנוהגים בחג הסוכות, דהרי אנו מסובלים במצוות וברכות, לולב, סוכה, הלל. ובשמחת תורה בחינת היחוד, ואז מבקשים על גשם, שיתגשם הטיפה ויבוא שפע וברכה, לאסוף מתקופת השנה, כי ברכת כל השנה כולה תלויה בחודש הזה שבו נאספים ברכות וישועות לכל כלל

ציונים והערות

ויסוד הדברים בתקוני זהר (נו, ב). סא. עיין שער הכוונות (סוכות דרוש ט). סב. עיין שער הכוונות (דרושי חג הסוכות דרוש ט): 'הנה ענין הזכרת הגשמים בתפ"י מוסף ביום זה הוא... ולכן אומרים משיב הרוח ומוריד הגשם בסוד הטיפה. ההיא שנעשית עתה מיס'.

השנה דרוש ג): 'כי הנה ענין הנסירה נמשכת בעשרה ימים אלו'. נט. עיין שער הכוונות (ר"ה דרוש ח). ס. עיין מחברת הקודש (שער הלולב וד' מינין): 'ונטלין ז"פ בז' ימים, ומברכין עליהם בכל יום הרי שבע ברכות נגד ברכת החופה, והוא סוד הסוכה לחתן וכלה'.

ובחג נתעלין כל התפילות והמעשים טובים של כל השנה בחי' חג האסיף תקופת השנה, וכמו שאדם מתפלל ועושה מעשים טובים בכונת הלב אותו החודש כמו כן נתעלין כל המעש"ט של כל השנה לאותו המדרגה.

כי בכל השנה יש השטן המבלבל ובכל מצוה ועסק של קדושה מצטרף ומתערב, וביום הכפורים אינו שולט ואיננו, כי השטן גמטרי' שם"ד (יומא נא), כי אז דומין למלאכים שאינו שולט בהם היצר (ראה פקקי דר"א פרק מו), ואז כל בני מתפללים

❁ **ביאורים** ❁

ובחג הבא אחר הימים הנוראים, ומונע ממנו לעבוד עבודה תמה. **נתעלין כל התפילות והמעשים טובים של כל השנה בחינת חג האסיף תקופת השנה סי.** וכמו שאדם מתפלל ועושה מעשים טובים בכונת הלב אותו החודש, כמו כן נתעלין כל המעשים טובים של כל השנה לאותו המדרגה העליונה של חודש תשרי.

כי בכל השנה יש השטן המבלבל, ובכל מצוה ועסק של קדושה הרי הוא מצטרף ומתערב, כשמשליך לאדם פניות וגאות בתוך התורה והמצוות

===== **ציונים והערות** =====

הגם שהתפללו בלי כונה ושלא כהוגן ומחשבות זרות ונדחו התפילות ונתפזרו ונתרחקו עכשיו בעת רצון נאספים ומתקבלים ונתקנים, לזה נקרא חג האסיף בחינת שמיני עצרת רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב, שנקשבים ומתקבלים התפילות שנתפזרו. **סד.** ועיין טור (או"ח סימן תרו): 'זהכי איתא בפרק מ"ו מפרקי ר"א ראה סמאל שלא נמצא חטא בישראל ביום הכפורים, ואומר רבון העולם יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת, מה מלאכי השרת יחיפי רגל אף ישראל יחיפי רגל ביה"כ, מה מלאכי השרת אין להם קפיצה אף ישראל אין להם קפיצה עומדין על רגליהן ביום הכפורים, מה מלאכי

סג. עיין סה"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת שלח - אות ו): 'כשאינו לומד לשמה מוליכן ללסטים ודפח"ח. וכן הוא בתפלה, ע"י מחשבות זרות נפסל התפלה, ומשליכן במקום פסולי המוקדשין. ואם מתפלל בראש השנה בכוונה, מעלה כל התפלות של כל השנה שחרית לשחרית ומנחה למנחה וכו'. ורבינו הזכיר במק"א, דבשמחת תורה כל התפילות המפוררות עולות למעלה כדמוכח מהסימן שנתנו חכמים לחילוק יום שמיני עצרת לחג הסוכות שלפניו פז"ר קש"ב. דהשמחה גורם התעוררות עת רצון ורעוא דרעוין, ע"י ששמחנו בשמחת התורה הק' מעלת חן ומוצאים חן לפני הקב"ה ועל ידי זה מקבל תפילתנו ונתעלים כל התפילות מכך השנה

בקדושה והתלהבות, וע"י אותן התפילות גם התפילות של כל השנה נתעלין בחי' חג האסיף.

והנה סדר העליה מדרגא לדרגא והוי' הוא האלקים, היינו

✽ ביאורים ✽

בקדושה והתלהבות, וע"י אותן התפילות גם התפילות של כל השנה נתעלין בחי' חג האסיף המאסף כל התפילות.

האלקים, היינו, שידוע שיש בקיום התורה והמצוות בחינת אור פנימי ויש בחינת אור מקיף, אור פנימי זהו אור הנשמה שיש בתוך כל אחד ואחד, ואור מקיף הוא בחינת תורה ומצוות המקיפין את ישראל, וכאשר האדם זוכה לקיימם, הרי הוא מעורר את האור המקיף שבכללות העולם וקונה אותו להכניסו פנימה, שיאיר את נשמתו בסוד אור פנימי. וסדר התיקון ביום חג הסוכות הוא בענין המקיפין, כי בז' ימים מערב יום הכפורים ועד יום ראשון של חג הסוכות נכנסין ז' חסדים הפנימיים, ואילו מיום ראשון של חג ואילך נכנסין

בזה יש לשוב ולבאר למה ביום שמחת תורה נהגו כל ישראל לומר הפסוק 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו'. דהרי כבר נתבאר לעיל מדברי האר"י הק' דבכל חודש תשרי מתעלים ממדרגה למדרגה, תחילה קידושין ואחר כך חופה עם ברכה נישואין ויחוד, והנה סדר העליה הוא מדרגא לדרגא, והוי' הוא

ציונים והערות

של נפש האלהית שבאדם המקיים ועושה המצוה שהוא כח ובחי' המעשה שלה הוא מתלבש בחיות של מעשה המצוה ונעשה ג"כ כגוף לנשמה לרצון העליון ובטל אליו לגמרי, ועל כן גם אברי גוף האדם המקיימים המצוה שכח ובחי' המעשה של נפש האלהית מלוכש בהם בשעת מעשה וקיום המצוה הם נעשו מרכבה ממש לרצון העליון, כגון היד המחלקת צדקה לעניים או עושה מצוה אחרת. ורגלים המהלכות לדבר מצוה וכן הפה ולשון שמדברין דברי תורה והמוח שמהרהר בד"ת וי"ש ובגדולת ה' ב"ה, וזהו שארז"ל האבות הן הן המרכבה שכל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מענייני עוה"ז ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם... ולא עוד אלא שיחודם הוא ביתר שאת ויתר עז מיחוד אור א"ס ב"ה בעולמות עליונים מאחר שרצון העליון הוא בגילוי ממש

השרת נקיים מכל חטא כך ישראל נקיים מכל חטא, מה מה"ש שלום בנייהם כך ישראל ביום הכפורים, והקב"ה שומע עדותן מן המקטרגין ומכפר עליהם. סה. עיין סה"ק דברי חיים (פרשת במדבר ד"ה בפסוק איש על דגלו): 'דהנה באמת ידוע דיש בחינת קודש מבחינת סובב כל עלמין (זוה"ק פנחס רכה). ויש מפנימית אור מקיף וידוע דנשמת בני ישראל הוא מפנימית, ומעוררין המקיפים במצות ומעשים טובים'. ועיין ספר לקוטי אמרים תניא (פרק מו). וכן ביאר לפני כן (פרק כג) בארוכה: 'לפי שהמצות הן פנימיות רצון העליון וחפצו האמיתי המלוכש בכל העולמות העליונים ותחתונים להחיותם, כי כל חיותם ושפעם תלוי במעשה המצות של התחתונים כנודע. ונמצא שמעשה המצות וקיומן הוא לבוש הפנימי לפנימית רצון העליון שממעשה זה נמשך אור וחיות רצון העליון להתלבש בעולמות... וכן הלבוש החיצון

לקרא דמלכא ירח האיתנים המבואר לא

שכל אחד מהמקיפים מבחי' אחת הוא צמצום ומבחי' ב' הוא א"ס, ואנו עולים תמיד מדרגא לדרגא ע"י קו של חסד, ונמצא הוי' מדרגא תחתונה

❖ ביאורים ❖

ע"י קו של חסד שהוא בחינת השם הוי"ה, והיינו טעמא, כי התפשטות האור נמשל תמיד בגדר של חסד המתפשט, והגבורה היא העושה את הכלי, והיא המצמצמת את החסד שיאיר רק ליעודו. ולכך כל עליה ממדרגה למדרגה יהיה בגדר קו החסד, ואחר שעולה לעולם העליון יעשה ממנו כלי שהוא בחינת הגבורה המצמצמת את החסד. ונמצא הוי' מדרגא תחתונה, כאשר האדם מצדיק את מעשיו, הרי

הז' מקיפין בסוד וימינו תחבנקיסי. וידוע שכ"ל אחד מהמקיפים. מבחינה אחת הוא צמצום, ומבחינה ב' הוא אין סוף סי, כי אור המקיף, מצד אחד אינו מוגבל בתוך הכלי ולכך הוא דבק יותר עם האור אין סוף החופף על הכל, ומצד שני הוא נקרא צמצום, כי הוא חופף מלמעלה להקיף את הכלי, וזהו צמצום בהארתו כי הוא חפץ להכנס לתוך הכלי. ואנו על ידי התורה והמצוות, עולים תמיד מדרגא לדרגא

ציונים והערות

חסד שבחסד, לכן אז אנו עושין י"ט, כי אז נכנס החסד הגדול שבכולן, כי הוא נקרא יומא, כי הוא יומא דאזיל עם כולהו יומין, והרי נשלמו לכנוס בה כל החסדים הפנימים... עתה מתחילין לכנס החסדים המקיפים, ועתה ביום א' של חג, נכנס החסד העליון והראשון מבחי' המקיפים כנ"ל, וז"ש בזה, כי החג סוד וימינו תחבנקי, כי עתה מתחיל בחי' החיבוק שהוא בחי' א"מ. שהוא מחבק הנוקבא מבחוץ בסוד א"מ'. סז. עיין סה"ק דברי חיים דרושים לזאת חנוכה פרשת מקץ שכתב: 'שכולם טרם הכנסם יקראו מקיפין וידוע שמקיף הוא בחינת גבורה, והוא מדת בית שמאי, ובית הלל נגד הפנימי המכונים כנגד מדת בית הלל חסד'. ומקור הדברים בפרי עץ חיים (שער ספירת העומר - פרק ג): 'אמנם צריך שתדע, כי מסוד הגבורות שהם חזקים עד מאוד, ואינן יכולין לכנוס מרוב חמימותם ואישם הגדולה, הם יוצאת לחרץ ומהם סוד אור מקיף הזה, ומן החסדים הוא האור פנימי. וכבר ידעת, כי א"מ גדול מאוד מא"פ, ועם היות הא"פ חסדים, המעולים מבחוץ הם הגבורות, אבל ז"ס טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת. פי' - כי הגבורות הנקראים תוכחת, בהיותן מגולים, הם טובים ומאירים יותר מן החסדים, הנקראים אהבה

בנפש ולבושיה העוסקים בתורה שהרי הוא הוא התורה עצמה וכל העולמות העליונים מקבלים חיותם מאור וחיות הנמשך מהתורה שהיא רצונו וחכמתו ית' כדכתיב כולם בחכמה עשית וא"כ החכמה שהיא התורה למעלה מכולם והיא היא רצונו ית' הנק' סובב כל עלמין שהיא בחי' מה שאינו יכול להתלבש בתוך עלמין רק מחיה ומאיר למעלה בבחי' מקיף והיא היא המתלבשת בנפש ולבושיה בבחי' גילוי ממש כשעוסקים בדברי תורה, עיי"ש במה שמחלק בין מעשה המצוות שבהם האדם נעשה מרכבה לפנימיות העולמות, לבין עסק התורה שמתדבק בזה ביחוד גמור ממש. סו. רבינו רומז לתיקון הנקרא חסד דכולהו יומין, שיש הארת החסד הנמשכת מחסד עליון עם כל הששה ספירות שתחתיו, ומקורה בחסד עליון דבינה, ונתבאר בעץ חיים (שער כה דרוש ב כללי החו"ג כלל ז). ועיין פרי עץ חיים (שער חג הסוכות - פרק א) שכתב: 'כי בעיה"כ, נכנסין בו בחינתו, ובחי' יוה"כ שהם יסוד ומלכות, ט' וי'. ואח"כ בד' ימים שבין יוה"כ לסוכות, נכנסין ד' חסדים אחרים מתתא לעילא, שהוא בחי' ההוד ביום א', נצח ביום ב', ות"ת ביום ג', וגבורה יום ד', שהוא ערב חג הסוכות. אח"כ ביום הראשון של סוכות, נכנס בחי'

נעשה אלקים מדרגא עליונה לגבי חסד היותר עליון, וככה ז' מדרגות עד חסד שבחסד הכי עליון.

והנה חג האסיף זמן שמחתנו שאספנו תבואה יקב ויצהר, ובזה השמחה אנו עובדים להקב"ה יותר מבכל השנה^{ס"ה}, לכן אנו מבקשים גשם והשפעה טובה

❁ **ביאורים** ❁

אותה הוי"ה שהיא קו החסד מתפשטת ועולה למדרגה יותר עליונה, ואחר שעולה למדרגה יותר עליונה נעשה לו כלי מבחינת שם אלקים מדרגא עליונה, והוא כגבורה לגבי חסד היותר עליון, כי כך הוא דרך העליה תמיד להתעלות ע"י השם הוי"ה ולקבוע שם אחיזה ומקום בגדר השם אלקים, וככה עולה האדם ז' מדרגות עד חסד שבחסד הכי עליון, והוא ביום הושענא רבא שבו נשלימם להכנס כל המקיפים, והרי נשלם האדם בין בז' אורות פנימיים ובין בז' אורות מקיפים והוא מוכן ומיועד להתייחד עם הקב"ה ביום שמיני עצרת.

והנה חג האסיף הוא זמן שמחתנו, על שאספנו תבואה יקב ויצהר, ואם כי ודאי הכונה גם כפשוטו על אסיפת דגן תירוש ויצהר גשמיים, רמז יש בה גם על אסיפת התורה והמצוות שקיימנו בלא כונה להעלותם לשרשם, שיתעלו עם התורה והמצוות שקיימנו בחודש הזה כדבעי, ותבואה יקב ויצהר מרמזין על התורה והמצוות^{ס"ה}. ובזה השמחה על הקנינים הגשמיים שהקב"ה העניק לנו ממתנת ידו הרחבה יחד עם עליית התורה והמצוות למקומם הראוי אנו עובדים להקב"ה יותר מבכל השנה^ע, לכן אנו מבקשים שיתן לנו גם גשם והשפעה טובה

===== **ציונים והערות** =====

עם שלשת מיניו מזה השרש היא, לפי שימי החג הם ימי שמחה גדולה לישראל כי הוא עת אסיפת התבואות ופרות האילן לבית, ואז ישמחו בני אדם שמחה רבה, ומפני כן נקרא חג האסיף. וצוה האל לעמו לעשות לפניו חג באותה העת לזכותם להיות עקר השמחה לשמו יתברך, ובהיות השמחה מושכת החומר הרבה ומשכחת ממנו יראת אלקים, בעת ההיא צונו השם לקחת בין ידינו דברים המזכירים אותנו כי כל שמחת לבנו לשמו ולכבודו, והיה מרצונו להיות המזכיר מין המשמח כמו שהעת עת שמחה, כי צדק כל-אמרי פיו, וידוע מצד הטבע כי ארבעת המינין כולם משמחי לב רואיהם.

בהיותן נסתרים מבפנים, כי בהכרח בהיותן נעלמים מבפנים, אינן יכולין להאיר לגלות אורם, עם שהם עצמות גדולות מן הגבורות. **סח. ראה** ספר החינוך מצוה שכד מצות נטילת לולב. **סט. עיין** ספר אור לשמים (פרשת קורח): 'זוה ג"כ פירוש הפסוק (במדבר יח, יב) כל חלב יצהר וכל חלב תירוש, יצהר ותירוש רומזים לחו"ב כידוע (ע' זח"ג לט.), ודגן הוא סוד הדעת, ראשיתם אשר יתנו לה', ראשיתם נקרא אור המקיף הוא סוד הכת"ר, משם יורד השפעה לבחינת ת"ת, לך נתתם - תזכה שיהיה לך ג"כ מזה השפע אמן כן יהי רצון, ודו"ק'. **ע. ראה** ספר החינוך (מצוה שכד): 'זכמו כן מצות הלולב

יִקְרָא דְמַלְכָא יֵרַח הָאֵיתָנִים הַמְבוּאָר לֵג

לכל השנה לתכלית לעבוד להקב"ה בשמחה בכל השנה, ונעלה תמיד מדרגא לדרגא, הוי' הוא אלקים, היינו שהשמחה תתגדל תמיד שהראשונה תהי' בחי' כלי להשניה, וכן תמיד, בחי' הוי' הוא האלקים.

❖ בִּיאֻרִים ❖

לכל השנה, לתכלית לעבוד להקב"ה בשמחה בכל השנה, וכמו שאומרים בתפילה ונשבע לחם ונהיה טובים'עא, כי כאשר האדם פנוי מדאגות פרנסה ושאר ענינים גשמיים, הרי הוא יכול לעבוד את השי"ת כדבעי, ונעלה תמיד מדרגא לדרגא, שיהיה בגדר הוי' הוא אלקים, והוא קיום התכלית הנרמז בכתוב 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים', היינו שהשמחה תתגדל תמיד, וכל יום יהיה עליה גדולה יותר, עד שהראשונה תהי' בחינת כלי להשניה, וכן תמיד יהיה עליה והתקשרות בחינת הוי' הוא האלקים, כשזוכה לישוב על התורה ועל העבודה מתוך הרחבת הדעת ישועות ורפואות וכל הדברים שהאדם נצרך להם אמן כן יהי רצון.

צִיּוּנִים וְהַעֲרֻת

עא. יהי רצון שאחר ברכת כהנים.